

ಅಧ್ಯಾಯ - 3

ಕರ್ಮಯೋಗ

ಶ್ಲೋಕ - 1

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಜ್ಯಾಯಸೀ ಚೇತ್ ಕರ್ಮಣಸ್ತೇ ಮತಾ ಬುದ್ಧಿ ಜನಾರ್ದನ |

ತತ್ ಕಿಂ ಕರ್ಮಣಿ ಘೋರೇ ಮಾಂ ನಿಯೋಜಯಸಿ ಕೇಶವ ||೧||

ಅರ್ಜುನಃ ಉವಾಚ—ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು; ಜ್ಯಾಯಸೀ—ಉತ್ತಮವು ಎಂಬುದು; ಚೇತ್—
ಆಗಿದ್ದರೆ; ಕರ್ಮಣಃ—ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ; ತೇ—ನಿನ್ನ; ಮತಾ—ಭಾವನೆ; ಬುದ್ಧಿಃ—ಬುದ್ಧಿಯು;
ಜನಾರ್ದನ—ಕೃಷ್ಣನೇ; ತತ್—ಆದ್ದರಿಂದ; ಕಿಮ್—ಏಕೆ; ಕರ್ಮಣಿ—ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ; ಘೋರೇ—
ಭೀಕರವಾದ; ಮಾಮ್—ನನ್ನನ್ನು; ನಿಯೋಜಯಸಿ—ತೊಡಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ; ಕೇಶವ—ಕೃಷ್ಣನೇ.

ಅನುವಾದ

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು — ಹೇ ಜನಾರ್ದನ, ಹೇ ಕೇಶವ, ಬುದ್ಧಿಯು ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಕ್ಕಿಂತ
ಉತ್ತಮ ಎಂದು ನೀನು ಭಾವಿಸುವುದಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಘೋರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಲು ಏಕೆ
ಬಯಸುವೆ?

ಭಾವಾರ್ಥ

ತನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಲೆಯನಾದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಲೌಕಿಕ ದುಃಖ ಸಾಗರದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಲು
ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬಹು
ವಿವರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಮಾರ್ಗ ಬುದ್ಧಿಯೋಗ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ.
ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂದರೆ ಜಡತ್ವ ಎನ್ನುವ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆ ಇರುವುದುಂಟು. ಇಂತಹ ತಪ್ಪು
ಗ್ರಹಿಕೆ ಇರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಬಹುಬಾರಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾವನ ನಾಮವನ್ನು ಜಪಮಾಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣ
ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಸಾಧಿಸಲು ಏಕಾಂತವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ
ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದೆ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನಾಮ ಜಪಮಾಡುವುದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಲ್ಲ.
ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮುಗ್ಧ ಜನರ ಅಗ್ಗದ ಮೆಚ್ಚಿಕೆ ಲಭ್ಯವಾಗಬಹುದು, ಅಷ್ಟೇ.
ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿಯೋಗ (ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ವಿಚ್ಛಾನದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
ತೊಡಗಿಸುವುದು) ಎಂದರೆ, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಬದುಕಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವ್ರತ-
ತಪಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗುವುದು ಎಂದೇ ಅರ್ಜುನನೂ ಭಾವಿಸಿದನು. ಇದನ್ನೇ ಬೇರೆ

ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಅವನು ಬಯಸಿದ. ಆದರೆ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಅವನು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಅತ್ಯಂತ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಮಾರ್ಗ ಯಾವುದು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಉತ್ತರವಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಈ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ.

ಶ್ಲೋಕ - 2

ವ್ಯಾಮಿಶ್ರೇಣೇವ ವಾಕ್ಯೇನ ಬುದ್ಧಿಂ ಮೋಹಯಸೀವ ಮೇ |
ತದೇಕಂ ವದ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಯೇನ ಶ್ರೇಯೋಽಹಮಾಪ್ನುಯಾಮ್ ||೨||

ವ್ಯಾಮಿಶ್ರೇಣ—ಸಂದಿಗ್ಧಾರ್ಥದ; ಇವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ವಾಕ್ಯೇನ—ಮಾತಿನಿಂದ; ಬುದ್ಧಿಮ್—ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು; ಮೋಹಯಸಿ—ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ; ಇವ—ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ; ಮೇ—ನನ್ನ; ತತ್—ಆದ್ದರಿಂದ; ಏಕಮ್—ಒಂದೇ ಒಂದನ್ನು; ವದ—ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳು; ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ—ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ; ಯೇನ—ಯಾವುದರಿಂದ; ಶ್ರೇಯಃ—ನೈಜ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು; ಅಹಮ್—ನಾನು; ಅಪ್ನುಯಾಮ್—ಹೊಂದಬಹುದು.

ಅನುವಾದ

ನಿನ್ನ ಸಂದಿಗ್ಧಾರ್ಥದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮೋಹವು ಕವಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ದಯವಿಟ್ಟು ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಾಗಿ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ, ಬುದ್ಧಿಯೋಗ, ಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ, ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮ ಇಂತಹ ಹಲವು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ, ಆರಂಭಿಕ ಶಿಷ್ಯನ ಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಇವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಹಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲು ಇನ್ನೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಮಾರ್ಗದ ರೂಪರೇಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ತಪ್ಪುಗ್ರಹಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನೂ ಇವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ, ಗೊಂದಲಮಯವೆಂದು ಕಾಣುವ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಅರ್ಜುನನು ಬಯಸಿದನು. ಮಾತಿನ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಗೊಂದಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು ಕೃಷ್ಣನ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆಯೇ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯೇ ಎಂಬುದು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಯಸುವ ಎಲ್ಲ ಗಂಭೀರ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗಾಗಿ ಅರ್ಜುನನು ತನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 3

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ದ್ವಿವಿಧಾ ನಿಷ್ಠಾ ಪುರಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಮಯಾನಘ |

ಚ್ಛಾನಯೋಗೇನ ಸನ್ನ್ಯಾಸಾಂ ಕರ್ಮಯೋಗೇನ ಯೋಗಿನಾಮ್ ||೩||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನ್ ಉವಾಚ—ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಹೇಳಿದನು; ಲೋಕೇ—ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ; ಅಸ್ಮಿನ್—ಈ; ದ್ವಿವಿಧಾ—ಎರಡು ಬಗೆಯ; ನಿಷ್ಠಾ—ಶ್ರದ್ಧೆಯು; ಪುರಾ—ಹಿಂದೆಯೇ; ಪ್ರೋಕ್ತಾ—ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ಮಯಾ—ನನ್ನಿಂದ; ಅನಘ—ಪಾಪರಹಿತನೇ; ಚ್ಛಾನಯೋಗೇನ—ಚ್ಛಾನಯೋಗ ವಿಧಾನದಿಂದ; ಸನ್ನ್ಯಾಸಾಮ್—ಅನುಭವಗಮ್ಯ ದಾರ್ಶನಿಕರ; ಕರ್ಮಯೋಗೇನ—ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ; ಯೋಗಿನಾಮ್—ಭಕ್ತರ.

ಅನುವಾದ

ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು — ಪಾಪರಹಿತನಾದ ಅರ್ಜುನನೇ, ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಎರಡು ಬಗೆಯ ಮನುಷ್ಯರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಕೆಲವರು ಅದನ್ನು ಅನುಭವಗಮ್ಯವಾದ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದ ಊಹೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ 39ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದನು — ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಯೋಗ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿಯೋಗ. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಇದನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವು ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಜಡವಸ್ತು ಇವುಗಳ ಸ್ವರೂಪದ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನ. ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಊಹಿಸಲು ಮತ್ತು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವವರಿಗೆ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗವು ವಸ್ತು. ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ 61ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ, ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗದ ಜನರು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. 39ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನು, ಬುದ್ಧಿಯೋಗ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಕರ್ಮಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಬಹುದು ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ದೋಷವಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. 61ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದೇ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದೆ - ಬುದ್ಧಿಯೋಗವು ಪರಮೋನ್ನತವಾದದ್ದನ್ನು (ಇನ್ನೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು) ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಎರಡು ಯೋಗಗಳು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಗಳಂತೆ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವು ಬರಿಯ ಭಾವ ಅಷ್ಟೇ. ಅದು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ

ಧರ್ಮಾಂಧತೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮವಿಲ್ಲದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವು ಮಾನಸಿಕ ಊಹೆಯಷ್ಟೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕಡೆಯ ಗುರಿ ಕೃಷ್ಣನೇ; ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಅರಸುವ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಡೆಗೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಚ್ಛೇಗೇ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೂ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಆತ್ಮನ ನಿಜವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂದರೆ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಊಹೆ. ಇದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಕ್ರಮೇಣ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಚ್ಛೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಹುದು. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರೊಡನೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಚ್ಛೆಯ ಮಾರ್ಗ ಉತ್ತಮ; ಏಕೆಂದರೆ, ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದನ್ನು ಅದು ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಚ್ಛೆಯೇ ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ; ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯ ನೇರವಿಧಾನದಿಂದಾಗಿ ಅದು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಲಭವೂ ಭವ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 4

ನ ಕರ್ಮಣಾಮನಾರಮ್ಭಾನ್ ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಂ ಪುರುಷೋಽಶ್ಚುತೇ |
ನ ಚ ಸನ್ನ್ಯಸನಾದೇವ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸಮಧಿಗಚ್ಛತಿ ||೪||

ನ—ಇಲ್ಲ; ಕರ್ಮಣಾಮ್—ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು; ಅನಾರಮ್ಭಾತ್—ಆಚರಿಸದಿರುವುದರಿಂದ; ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಮ್—ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು; ಪುರುಷಃ—ಮನುಷ್ಯನು; ಅಶ್ಚುತೇ—ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ; ನ—ಇಲ್ಲ; ಚ—ಕೂಡ; ಸನ್ನ್ಯಸನಾತ್—ವಿರಕ್ತಿಯಿಂದ; ಏವ—ಕೇವಲ; ಸಿದ್ಧಿಮ್—ಜಯವನ್ನು; ಸಮಧಿಗಚ್ಛತಿ—ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಅನುವಾದ

ಕಾರ್ಯ ಮಾಡದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ; ವೈರಾಗ್ಯ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಲೌಕಿಕ ಜನರ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ವಿಧಿಸಿರುವ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿವೆ; ಇವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಾದನಂತರ ಮನುಷ್ಯನು ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗದೆ ಥಟ್ಟನೆ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಜಯವು ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅನುಭವಗಮ್ಯ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ, ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅಥವಾ ಫಲಾಪೇಕ್ಷಿತ ಕರ್ಮದಿಂದ ದೂರವಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಮನುಷ್ಯನು ಕೂಡಲೇ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಸಮನಾಗುವನು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಹೃದಯವು ಶುದ್ಧವಾಗದೆ ಸನ್ಯಾಸವು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕ್ಷೋಭೆಯಷ್ಟೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ನಿಯತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆಯೇ ಭಗವಂತನ ಅಲೌಕಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದರೆ, ಈ ಗುರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಗವಂತನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ (ಬುದ್ಧಿಯೋಗ). ಸ್ವಲ್ಪಮ್

ಅಪ್ಯಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ತ್ರಾಯತೇ ಮಹತೋ ಭಯಾತ್. ಇಂತಹ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಚರಿಸಿದರೂ ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನು ಮಹಾ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ - 5

ನ ಹಿ ಕಶ್ಚಿತ್ ಕ್ಷಣಮಪಿ ಜಾತು ತಿಷ್ಠತ್ಯಕರ್ಮಕೃತ್ |
ಕಾರ್ಯತೇ ಹ್ಯವಶಃ ಕರ್ಮ ಸರ್ವಃ ಪ್ರಕೃತಿಚ್ಛಿಗುಣೈಃ ||೫||

ನ—ಇಲ್ಲ; ಹಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಕಶ್ಚಿತ್—ಯಾರೊಬ್ಬನೂ; ಕ್ಷಣಮ್ ಅಪಿ—ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕೂಡಾ; ಜಾತು—ಯಾವುದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ; ತಿಷ್ಠತಿ—ಇರುತ್ತಾನೆ; ಅಕರ್ಮಕೃತ್—ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡದೆ; ಕಾರ್ಯತೇ—ಮಾಡಲು ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ; ಹಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಅವಶಃ—ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿ; ಕರ್ಮ—ಕಾರ್ಯವನ್ನು; ಸರ್ವಃ—ಎಲ್ಲರೂ; ಪ್ರಕೃತಿಚ್ಛಿಃ—ಭೌತಿಕ ಗುಣಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ; ಗುಣೈಃ—ಗುಣಗಳಿಂದ.

ಅನುವಾದ

ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾರೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಇದು ದೇಹಗತ ಜೀವನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ. ಸದಾ ಕಾರ್ಯ ನಿರತನಾಗಿರುವುದೇ ಆತ್ಮನ ಸ್ವಭಾವ. ಆತ್ಮವು ದೇಹದಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೆ ದೇಹವು ಚಲಿಸಲಾರದು. ಆತ್ಮವು ಸದಾ ಕಾರ್ಯನಿರತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರದು. ದೇಹವೇನಿದ್ದರೂ ಆತ್ಮವನ್ನು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಬೇಕಾದ ನಿರ್ಜೀವ ವಾಹನ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಆತ್ಮವು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅದು ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದ ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದಾಗ ಆತ್ಮವು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವ್ಯಾಮೋಹಗಳಿಂದ ಆತ್ಮವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ವಿಧಿಸಿದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಆದರೆ ಆತ್ಮವು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತನ್ನ ಸಹಜ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಮಾಡಿದುದೆಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಒಳಿತಾದುದೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವು (1.5.17) ಇದನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ:

ತೃಕ್ಷಾ ಸ್ವಧರ್ಮಂ ಚರಣಾಮ್ಭುಜಂ ಹರೇ-
ಭಜನ್ ಪಕ್ಕೋನಥ ಪತೇತ್ತತೋ ಯದಿ |
ಯತ್ರ ಕ್ಷ ವಾಭದ್ರಮಭೂದಮುಷ್ಯಕಿಂ
ಕೋ ವಾರ್ಥ ಆಪ್ತೋನಭಜತಾಂ ಸ್ವಧರ್ಮತಃ ||

"ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ವಿಧಿಸಿದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿರಬಹುದು, ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸದೆ ಹೋಗಬಹುದು, ತಾನಿರಬೇಕಾದ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳಬಹುದು. ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ನಷ್ಟವಾಗಲಿ ಕೇಡಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿಪಾಲಿಸಿದರೂ ಆತನು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?" ಆದುದರಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹಂತವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಅಗತ್ಯ. ಯಾವುದೇ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಅಥವಾ ಸನ್ಯಾಸವು ಅಂತಿಮಗುರಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲ ವಿಫಲ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕು.

ಶ್ಲೋಕ - 6

ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಯ ಆಸ್ತೇ ಮನಸಾ ಸ್ಮರನ್ |

ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಾನ್ ವಿಮೂಢಾತ್ಮಾ ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ ||೬||

ಕರ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ—ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು; ಸಂಯಮ್ಯ—ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ; ಯಃ—ಯಾರು; ಆಸ್ತೇ—ಇರುತ್ತಾನೋ; ಮನಸಾ—ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ; ಸ್ಮರನ್—ಯೋಚಿಸುತ್ತ; ಇಂದ್ರಿಯ ಅರ್ಥಾನ್—ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು; ವಿಮೂಢ—ಮೂರ್ಖನಾದ; ಆತ್ಮಾ—ಆತ್ಮನು; ಮಿಥ್ಯಾ ಆಚಾರಃ—ನಟನೆ ಮಾಡುವವನು; ಸಃ—ಅವನು; ಉಚ್ಯತೇ—ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ

ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ನೆಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ವಿಮೂಢಾತ್ಮನೆಂದೂ ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಿಯೆಂದೂ ಕರೆಯುವರು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಸದಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಇಂದ್ರಿಯಭೋಗದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಅವರು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುತರ್ಕಪ್ರಿಯರಾದ ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಲು ಇಂತಹ ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಿಗಳು ಒಣ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಹಾ ಮೋಸಗಾರರು. ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಾನದಿಂದಲಾದರೂ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ವಿಧಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಯೋಗಿಯಂತೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಆಗಾಗ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಬಹುದು. ಆದರೂ ಆತನನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕುಟಿಲ ಮನುಷ್ಯನೆಂದೇ ಕರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪಾಪಿಯ ವಿದ್ಯೆಯ ಫಲವನ್ನು

ಭಗವಂತನ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವನ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಯಾವ ಬೆಲೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಿಯ ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಲಿನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಯೋಗಧ್ಯಾನದ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬೆಲೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ - 7

ಯಶ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನಸಾ ನಿಯಮ್ಯಾರಭತೇಽರ್ಜುನ |
ಕರ್ಮೇನ್ದ್ರಿಯೈಃ ಕರ್ಮಯೋಗಮಸಕ್ತಃ ಸ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ ||೭||

ಯಃ—ಯಾರು; ತು—ಆದರೆ; ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ—ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು; ಮನಸಾ—ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ; ನಿಯಮ್ಯ—ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತ; ಆರಭತೇ—ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೋ; ಅರ್ಜುನ—ಅರ್ಜುನನೇ; ಕರ್ಮ ಇನ್ದ್ರಿಯೈಃ—ಸಕ್ರಿಯ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ; ಕರ್ಮಯೋಗಮ್—ಭಕ್ತಿಯನ್ನು; ಅಸಕ್ತಃ—ಅನಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ; ಸಃ—ಅವನು; ವಿಶಿಷ್ಯತೇ—ಎಷ್ಟೋ ಉತ್ತಮನು.

ಅನುವಾದ

ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಕ್ರಿಯಾಶಾಲಿಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ (ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ) ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ ಅವನು ಎಷ್ಟೋ ಉತ್ತಮನು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಹುಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದಿ ಯಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಬದುಕಿನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ. ಐಹಿಕ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಭಗವಂತನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸೇರುವುದೇ ಬದುಕಿನ ಉದ್ದೇಶ. ಮುಖ್ಯ ಸ್ವಾರ್ಥಗತಿ ಅಥವಾ ಸ್ವಹಿತದ ಗುರಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸೇರುವುದು. ಇಡೀ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾವು ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥರು ಕೂಡ ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವಂತೆ ನಿಯಮಬದ್ಧ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಬಹುದು. ಅನಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಮನುಷ್ಯನು ಮುಗ್ಧ ಸಾರ್ವಜನಿಕರನ್ನು ವಂಚಿಸಲು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯ ಹೊರಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಬಳಸುವವನಿಗಿಂತ ಬಹುಪಾಲು ಉತ್ತಮವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೊಟ್ಟೆಹೊರೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಧ್ಯಾನದ ಸೋಗುಹಾಕುವವನಿಗಿಂತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾದ ಝಾಡಮಾಲಿಯು ಎಷ್ಟೋ ಉತ್ತಮ.

ಶ್ಲೋಕ - 8

ನಿಯತಂ ಕುರು ಕರ್ಮ ತ್ವಂ ಕರ್ಮ ಜ್ಯಾಯೋ ಹ್ಯಕರ್ಮಣಃ |
ಶರೀರಯಾತ್ರಾಪಿ ಚ ತೇ ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇದಕರ್ಮಣಃ ||೮||

ನಿಯತಮ್—ವಿದ್ಯುಕ್ತವಾದ; ಕುರು—ಮಾಡು; ಕರ್ಮ—ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು; ತ್ವಮ್—ನೀನು; ಕರ್ಮ—ಕರ್ಮವು; ಜ್ಯಾಯಃ—ಉತ್ತಮವು; ಹಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಅಕರ್ಮಣಃ—ಕರ್ಮಮಾಡದೇ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ; ಶರೀರ—ದೇಹದ; ಯಾತ್ರಾ—ಪೋಷಣೆಯೂ; ಅಪಿ—ಕೂಡ; ಚ—ಸಹಾ; ತೇ—ನಿನ್ನ; ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇತ್—ಆಗಲಾರದು; ಅಕರ್ಮಣಃ—ಕೆಲಸಮಾಡದೆ.

ಅನುವಾದ

ನಿನ್ನ ನಿಯಮಿತ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡು. ಏಕೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ. ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡದೆ ದೇಹವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ತಾವು ಸತ್ಕುಲಪ್ರಸೂತರೆಂದು ಸುಳ್ಳಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಹುಮಂದಿ ಹುಸಿ ಧ್ಯಾನಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವ ವೃತ್ತಿನಿರತರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಜುನನೊಬ್ಬ ಮಿಥ್ಯಾಚಾರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ವಿಧಿಸಿರುವ ನಿಯತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅರ್ಜುನನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಭಗವಂತನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ. ಅರ್ಜುನನೊಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥ, ದಂಡನಾಯಕ. ಅವನು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದು ಗೃಹಸ್ಥನಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ ನಿಯಮಿಸಿರುವ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಉತ್ತಮ. ಇಂತಹ ಕರ್ಮಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಮಾಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಐಹಿಕ ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕುತ್ತವೆ. ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ತ್ಯಾಗದ ತೋರಿಕೆಯನ್ನು ಭಗವಂತನಾಗಲಿ ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥವಾಗಲಿ ಅನುಮೋದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಮನುಷ್ಯನು ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗಿಡಲೇ ಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ. ಐಹಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗದೆ ಮನಸ್ವೀ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬಾರದು. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಯಾರಿಗೇ ಆಗಲಿ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡೆಸುವ, ಎಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿ ಪಡೆಯುವ, ಕಲುಷಿತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕಲುಷಿತ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಬೇಕು. ನಿಯತಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಕೆಲಸವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಇತರರ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುತ್ತ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಾರದು.

ಶ್ಲೋಕ - 9

ಯಜ್ಞಾರ್ಥಾತ್ ಕರ್ಮಣೋಽನ್ಯತ್ರ ಲೋಕೋಽಯಂ ಕರ್ಮಬನ್ಧನಃ |
ತದರ್ಥಂ ಕರ್ಮ ಕೌನ್ತೇಯ ಮುಕ್ತಸನ್ಃ ಸಮಾಚರ ||೯||

ಯಜ್ಞಾರ್ಥಾತ್—ಯಜ್ಞನ ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡಿದ; ಕರ್ಮಣಃ—ಕರ್ಮಗಳಿಗಿಂತ;
ಅನ್ಯತ್ರ—ಬೇರೆ ಬಗೆಯ; ಲೋಕಃ—ಪ್ರಪಂಚವು; ಅಯಮ್—ಈ; ಕರ್ಮ ಬನ್ಧನಃ—ಕರ್ಮದಿಂದ
ಬಂಧನವು; ತತ್—ಅವನ; ಅರ್ಥಮ್—ಸಲುವಾಗಿ; ಕರ್ಮ—ಕರ್ಮವನ್ನು; ಕೌನ್ತೇಯ—ಕುಂತಿ
ಪುತ್ರನೇ; ಮುಕ್ತ ಸನ್ಃ—ಸಹವಾಸದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆದು; ಸಮಾಚರ—ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ಆಚರಿಸು.

ಅನುವಾದ

ವಿಷ್ಣುವಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ತ್ಯಾಗವೆಂದು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಕರ್ಮವು
ಇಹಬಂಧನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಕೌಂತೇಯ, ಭಗವಂತನ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ನಿನ್ನ
ನಿಯತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಬಂಧನದಿಂದ ಸದಾ ಮುಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತೀಯೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ದೇಹವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಮನುಷ್ಯನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲೇಬೇಕು.
ಆದುದರಿಂದ, ಆ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಾಜ, ಸ್ಥಾನ
ಮತ್ತು ಗುಣಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯತಗೊಳಿಸಿದೆ. ಯಜ್ಞ ಎಂದರೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣು
ಅಥವಾ ಧಾರ್ಮಿಕವಿಧಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಅರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವುದು. ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದೂ
ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ವೇದಗಳು ಆದೇಶಿಸುತ್ತವೆ — ಯಜ್ಞೋ ವೈ ವಿಷ್ಣುಃ.
ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದರೂ ಒಂದೇ,
ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸೇವಿಸಿದರೂ ಒಂದೇ. ಆದುದರಿಂದ, ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂದರೆ ಈ
ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವಂತೆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಗುರಿಯೂ
ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಂತೃಪ್ತಿಯೇ. ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರವತಾ ಪುರುಷೇಣ ಪರಃ ಪುಮಾನ್/
ವಿಷ್ಣುರಾರಾಧ್ಯತೇ. (ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ 3.8.8).

ಆದುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಂತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು. ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ
ಬೇರೆ ಯಾವ ಕೆಲಸಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ-
ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಎರಡಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಯಾವುದೇ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಲೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವನು
ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣನ (ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುವಿನ) ಸಂತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ
ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು. ಇಂತಹ ಕರ್ಮಮಾಡುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಮುಕ್ತಿಯ
ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಕರ್ಮಮಾಡುವ ಮಹಾಕಲೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ
ಪರಿಣತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಭಕ್ತರೊಬ್ಬರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ
ಅಥವಾ (ಯಾರೊಡನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಭಾಗ್ಯ ಅರ್ಜುನನದಾಯಿತೋ ಅಂತಹ) ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ

ನೇರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಕಲಿತ ಮನುಷ್ಯನು ಕರ್ಮಫಲದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯ ಪ್ರೀತಿಯುತ ಸೇವೆಗೆ ಎತ್ತುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯೊಂದೇ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಭಗವದ್ಭಾವಕ್ಕೆ ಏರಿಸಬಲ್ಲದು.

ಶ್ಲೋಕ - 10

ಸಹಯಜ್ಞಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುರೋವಾಚ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ |
ಅನೇನ ಪ್ರಸವಿಷ್ಯದ್ವಮೇಷ ವೋಽಸ್ತಿಷ್ಯಕಾಮಧುಕ್ ||೧೦||

ಸಹ—ಜೊತೆಗೂಡಿ; ಯಜ್ಞಾಃ—ಯಜ್ಞಗಳ; ಪ್ರಜಾಃ—ಸಂತತಿಗಳನ್ನು; ಸೃಷ್ಟ್ವಾ—ಸೃಷ್ಟಿಸಿ; ಪುರಾ—ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ; ಉವಾಚ—ಹೇಳಿದನು; ಪ್ರಜಾಪತಿಃ—ಜೀವಿಗಳ ಒಡೆಯನು; ಅನೇನ—ಇದರಿಂದ; ಪ್ರಸವಿಷ್ಯದ್ವಮ್—ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಮೃದ್ಧರಾಗಿರಿ; ಏಷಃ—ಇದು; ವಃ—ನಿಮ್ಮ; ಅಸ್ತು—ಆಗಲಿ; ಇಷ್ಟು—ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ; ಕಾಮ ಧುಕ್—ಪ್ರದಾಯಕವು.

ಅನುವಾದ

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳ ಪ್ರಭುವು ಮನುಷ್ಯರ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ಪೀಳಿಗೆಗಳನ್ನು ವಿಷ್ಣುವಿಗಾಗಿ ಯಜ್ಞಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಅವರಿಗೆ, "ಈ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಸುಖವಾಗಿರಿ, ಇದನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟಕಾಮಗಳೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿಸಾಧನೆಯು ಕೈಗೊಡುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳ ಪ್ರಭುವು (ವಿಷ್ಣು) ಇಹಲೋಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದುದು ಭಗವದ್ಭಾವಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಬದ್ಧಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಅವಕಾಶ. ಐಹಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳೂ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಬದ್ಧರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣ ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುವಿನೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ವೇದತತ್ವಗಳು ಈ ಸನಾತನ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ, **ವೇದೈಶ್ಚ ಸರ್ವೇರಹಮೇವ ವೇದ್ಯಃ** ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆತನನ್ನು ಅರಿಯುವುದೇ ವೇದಗಳ ಗುರಿ ಎಂದು ಭಗವಂತನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವೇದದ ಸ್ತುತಿಗಳಲ್ಲಿ **ಪತಿಂ ವಿಶ್ವಸ್ಯಾತ್ಮೇಶ್ವರಮ್** ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳ ಪ್ರಭುವು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ವಿಷ್ಣು. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಸಹ (2.4.20) ಶ್ರೀ ಶುಕಮುನಿಗಳು ಹಲವು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು **ಪತಿ** ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಯರ್ಜ್ಜಪತಿಃ ಪ್ರಜಾಪತಿ-

ರ್ಧಿಯಾಂ ಪತಿರ್ಲೋಕಪತಿರ್ಧರಾಪತಿಃ |

ಪತಿರ್ಗತಿಶ್ಚಾನ್ದ ಕವೃಷ್ಟಿ ಸಾತ್ವತಾಮ್

ಪ್ರಸೀದತಾಂ ಮೇ ಭಗವಾನ್ ಸತಾಂ ಪತಿಃ ||

ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು; ಅವನು ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ, ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳ, ಎಲ್ಲ ಚೆಲುವುಗಳ ಪತಿ, ಎಲ್ಲರ ರಕ್ಷಕ. ಭಗವಂತನು ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಒಂದು ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಬದ್ಧ ಜೀವಿಗಳು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಂತ್ರಪ್ತಿಗಾಗಿ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಬಾಳಿ ಅನಂತರ ಈ ಐಹಿಕ ಶರೀರದ ವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ದೇವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸೇರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಈ ಉದ್ದೇಶ. ಬದ್ಧ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಇದು ಸಮಗ್ರಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬದ್ಧ ಆತ್ಮವು ಕ್ರಮೇಣ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ, ಎಲ್ಲ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೈವಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ತನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈ ಯುಗದ ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸಂಕೀರ್ತನ ಯಜ್ಞ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಗಳು ಸೊಗಸಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. (ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳಾಗಿ) ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಭಕ್ತಿರೂಪವನ್ನು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಕೀರ್ತನ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದೆ —

ಕೃಷ್ಣವರ್ಣಂ ತ್ರಿಷಾಕೃಷ್ಣಂ ಸಾಂಗೋಪಾನ್ಗಾಸ್ತ್ರ ಪಾರ್ಷದಮ್ |

ಯಜ್ಞಃ ಸನ್ಕೀರ್ತನಪ್ರಾಯೈ ಯಜನ್ತಿ ಹಿ ಸುಮೇಧಸಃ ||

"ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ, ಸಾಕಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು, ತನ್ನ ಸಂಗಾತಿಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಕೀರ್ತನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ." ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಿರುವ ಇತರ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿಯೂ (9.14) ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಸಂಕೀರ್ತನ ಯಜ್ಞವು ಎಲ್ಲ ಉದ್ದೇಶಸಾಧನೆಗಳಿಗೂ ಸುಲಭವೂ ಹೌದು, ಭವ್ಯವೂ ಹೌದು.

ಶ್ಲೋಕ - 11

ದೇವಾನ್ ಭಾವಯತಾನೇನ ತೇ ದೇವಾ ಭಾವಯನ್ತು ವಃ |

ಪರಸ್ಪರಂ ಭಾವಯನ್ತಃ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಮವಾಷ್ಟುಥ ||೧೧||

ದೇವಾನ್—ದೇವತೆಗಳನ್ನು; **ಭಾವಯತಾ**—ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವ; **ಅನೇನ**—ಈ ಯಜ್ಞದಿಂದ; **ತೇ**—ಆ; **ದೇವಾಃ**—ದೇವತೆಗಳು; **ಭಾವಯನ್ತು**—ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವರು; **ವಃ**—ನಿಮ್ಮನ್ನು; **ಪರಸ್ಪರಮ್**—ಪರಸ್ಪರ; **ಭಾವಯನ್ತಃ**—ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ; **ಶ್ರೇಯಃ**—ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು; **ಪರಮ್**—ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ; **ಅವಾಷ್ಟುಥ**—ಹೊಂದುವಿರಿ.

ಅನುವಾದ

ಈ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ದೇವತೆಗಳೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ದೇವತೆಗಳು ಐಹಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದವರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವಿಯ ದೇಹ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ವಾಯು, ಬೆಳಕು, ನೀರು ಮತ್ತಿತರ ಎಲ್ಲ ವರಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಿದೆ. ಅವರು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಶರೀರದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ಅಸಂತೋಷಗಳು ಮನುಷ್ಯನು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಕೆಲವು ಯಜ್ಞಗಳ ಉದ್ದೇಶ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸುವುದು; ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಭೋಕ್ತಾರ ಎಂದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲ ಬಗೆಗಳ ಯಜ್ಞಗಳ ಮುಖ್ಯ ಭೋಕ್ತಾರನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ; **ಭೋಕ್ತಾರಂ ಯಜ್ಞತಪಸಾಮ್**. ಆದುದರಿಂದ, ಯಜ್ಞಪತಿಯ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಸಂತ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ. ಈ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದಾಗ, ಸಹಜವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ದೇವತೆಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅಭಾವಕ್ಕೆಡೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರಿಂದ ಹಲವು ಉಪಪ್ರಯೋಜನಗಳುಂಟು. ಅದು ಕಡೆಗೆ ಭವಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳೂ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, **ಆಹಾರಶುದ್ಧಿ ಸತ್ತಶುದ್ಧಿಃ ಸತ್ತಶುದ್ಧಿ ಧ್ರುವಾ ಸ್ಮೃತಿಃ ಸ್ಮೃತಿಲಂಭೇ ಸರ್ವಗ್ರಂಥೀನಾಂ ವಿಪ್ರಮೋಕ್ಷಃ**. ಯಜ್ಞಾಚರಣೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಆಹಾರವು ಪವಿತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಪವಿತ್ರವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕೇ ಪವಿತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಬದುಕು ಪವಿತ್ರವಾದಾಗ ಸ್ಮೃತಿಯು ಪವಿತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಮೃತಿಯು ಪವಿತ್ರವಾದಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಇಂದಿನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದದ್ದು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 12

ಇಷ್ಟಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಹಿ ವೋ ದೇವಾ ದಾಸ್ಯಂತೇ ಯಜ್ಞಭಾವಿತಾಃ |

ತೈರ್ದತ್ತಾನಪ್ರದಾಯೈಭ್ಯೋ ಯೋ ಭುಂತ್ಯೇ ಸ್ತೇನ ಏವ ಸಃ ||೧೨||

ಇಷ್ಟಾನ್—ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ; ಭೋಗಾನ್—ಜೀವನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು; ಹಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ವಃ—ನಿಮಗೆ; ದೇವಾಃ—ದೇವತೆಗಳು; ದಾಸ್ಯಂತೇ—ನೀಡುವರು; ಯಜ್ಞ ಭಾವಿತಾಃ—ಯಜ್ಞಾಚರಣೆಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತರಾದ; ತೈಃ—ಅವರಿಂದ; ದತ್ತಾನ್—ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು;

ಅಪ್ರದಾಯ—ಅರ್ಪಿಸದೆ; ಏಭ್ಯಃ—ಈ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ; ಯಃ—ಯಾರು; ಭುಂಕ್ತೇ—
ಭುಂಜಿಸುತ್ತಾನೋ; ಸ್ತೇನಃ—ಕಳ್ಳನು; ಏವ—ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ; ಸಃ—ಅವನು.

ಅನುವಾದ

ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಅಗತ್ಯಗಳ ಪೂರೈಕೆಯ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತಿರುವ ದೇವತೆಗಳು ಯಜ್ಞದ ಆಚರಣೆಯಿಂದ
ಸುಪ್ರೀತರಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪೂರೈಸುವರು. ಆದರೆ ಈ ವರಗಳನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ
ಅರ್ಪಿಸದೆ ಅನುಭವಿಸುವವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಳ್ಳನೇ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ದೇವತೆಗಳು, ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಪರವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಲು ಅಧಿಕಾರ
ಪಡೆದ ಅಭಿಕರ್ತರು. ಆದುದರಿಂದ ಯಜ್ಞಗಳ ಆಚರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು
ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಹಲವಾರು
ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಕಡೆಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದು ದೇವೋತ್ತಮ
ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಅರಿಯಲಾರದವರು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ
ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಐಹಿಕ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ
ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಗಳ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆಗೂ ಇದೇ ಆಧಾರ - ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗುಣಗಳು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ,
ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳು ಕಾಳಿದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ; ಕಾಳಿದೇವತೆಯು ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ
ಭಯಂಕರ ರೂಪ; ಈ ದೇವಿಗೆ ಪ್ರಾಣಿಬಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಸಾತ್ವಿಕಗುಣ
ಉಳ್ಳವರು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ
ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳ ಗುರಿಯೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನೆಲೆಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ಮೇಲೇರುವುದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರು,
ಕಡೆಯಪಕ್ಷ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನಾದರೂ ನಡೆಸಬೇಕು.

ಮಾನವ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನೂ ಭಗವಂತನ ಪರ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾದ
ದೇವತೆಗಳು ಪೂರೈಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾರೂ ಏನನ್ನೂ
ಉತ್ಪಾದಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮನುಷ್ಯ ಸಮುದಾಯದ ಆಹಾರ
ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವದವರಿಗೆ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು, ಹಣ್ಣುಗಳು,
ತರಕಾರಿಗಳು, ಹಾಲು, ಸಕ್ಕರೆ, ಮೊದಲಾದವು; ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಿಗೆ ಮಾಂಸ ಇದರಲ್ಲಿ
ಯಾವುದನ್ನೂ ಮನುಷ್ಯರು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಲಾರರು. ಬದುಕಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಶಾಖ, ಬೆಳಕು,
ನೀರು, ಗಾಳಿ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ - ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜವು
ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಲಾರದು. ಭಗವಂತನಿಲ್ಲದೆ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು, ಬೆಳದಿಂಗಳು, ಮಳೆ, ಗಾಳಿ ಯಾವುದೂ
ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ; ಇವುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಯಾರೂ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಬದುಕು
ಭಗವಂತನ ವರಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ನಮ್ಮ ಉತ್ಪಾದನೆಯ
ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೂ ಲೋಹ, ಗಂಧಕ, ಪಾದರಸ, ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳು
ಅತ್ಯಗತ್ಯ; ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೇ ನೀಡುತ್ತಾರೆ; ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ

ಬಳಸಿ, ಆರೋಗ್ಯಕರ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾ, ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಜೀವನದ ಅಂತಿಮ ಗುರಿಯತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯುವುದೇ ಜೀವನದ ಅಂತಿಮ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಯಜ್ಞಗಳ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ನಾವು ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನ ಗುರಿಯನ್ನು ಮರೆತು ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ನೀಡುವುದನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಾವು ಕಳ್ಳರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಗುರಿ ಇದಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯಮಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ಕಳ್ಳರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸುಖವು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಗುರಿಯಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಮನೋಭಾವದ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಕಳ್ಳರಿಗೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ಗುರಿಯಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಯತ್ತಲೇ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಜ್ಞವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವುದನ್ನು ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದು ಸಂಕೀರ್ತನ ಯಜ್ಞ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಚ್ಛೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಇದನ್ನು ನಡೆಸಬಹುದು.

ಶ್ಲೋಕ - 13

ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟಾಶಿನಃ ಸಂತೋ ಮುಚ್ಯಂತೇ ಸರ್ವಕಿಲ್ಬಿಷೈಃ |

ಭುಇತ್ವತೇ ತೇ ತ್ವಘಂ ಪಾಪಾ ಯೇ ಪಚಿನ್ತ್ವಾತ್ಮಕಾರಣಾತ್ ||೧೩||

ಯಜ್ಞಶಿಷ್ಟ—ಯಜ್ಞದ ಆಚರಣೆಯನಂತರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಆಹಾರವನ್ನು; ಅಶಿನಃ—ತಿಂದವರು; ಸಂತಃ—ಭಕ್ತರು; ಮುಚ್ಯಂತೇ—ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ; ಸರ್ವ—ಎಲ್ಲಾವಿಧವಾದ; ಕಿಲ್ಬಿಷೈಃ—ಪಾಪಗಳಿಂದ; ಭುಇತ್ವತೇ—ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ; ತೇ—ಆ; ತು—ಆದರೆ; ಅಘಮ್—ಘೋರಪಾಪಗಳನ್ನು; ಪಾಪಾಃ—ಪಾಪಿಗಳು; ಯೇ—ಯಾರು; ಪಚಿನ್ತ್ವ—ಆಹಾರವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವರೋ; ಆತ್ಮ ಕಾರಣಾತ್—ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ.

ಅನುವಾದ

ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತರು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಯಜ್ಞದ ಶೇಷವನ್ನು ಊಟಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂತೋಷಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪಾಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪಾಪವನ್ನೇ ಊಟಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತರಿಗೆ, ಎಂದರೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಚ್ಛೆ ಇರುವವರಿಗೆ ಸಂತರು ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇಮಿಗಳು. ಇದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ (5.38) ವರ್ಣಿಸಿದೆ — ಪ್ರೇಮಾಂಜನಚ್ಯುತಿತಭಕ್ತಿವಿಲೋಚನೇನ ಸನ್ತಃ ಸದೈವ ಹೃದಯೇಷು ವಿಲೋಕಯಂತಿ. ಸದಾ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷ, ಗೋವಿಂದ (ಎಲ್ಲ ಸಂತಸವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು), ಅಥವಾ ಮುಕುಂದ (ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವವನು), ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣ

(ಸರ್ವಾಕರ್ಷಕ)ನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೇಮಭಾವದಲ್ಲಿರುವ ಸಂತರು ಪುರುಷೋತ್ತಮನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡದೆ ಏನನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾರರು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಭಕ್ತರು ಶ್ರವಣ, ಕೀರ್ತನ, ಸ್ಮರಣ, ಅರ್ಚನ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಗಳ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಸದಾ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಯಜ್ಞಗಳ ಆಚರಣೆಗಳು ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪಾಪಮಯ ಸಹವಾಸದ ಎಲ್ಲ ಕಲ್ಮಷಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿ ಇರಿಸುತ್ತವೆ. ತಮಗಾಗಿಯೇ ಅಥವಾ ಇಂದ್ರಿಯತೃಪ್ತಿಗಾಗಿಯೇ ಆಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಕಳ್ಳರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವರು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಗಳ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವವರು. ಕಳ್ಳನೂ ಪಾಪಿಯೂ ಆದ ಮನುಷ್ಯನು ಸುಖವಾಗಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಇದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ಜನರು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ತನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸುಲಭವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯಾಗಲಿ ಸುಖವಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ - 14

ಅನ್ನಾದ್ ಭವನ್ತಿ ಭೂತಾನಿ ಪರ್ಜನ್ಯಾದನ್ನಸಮ್ಭವಃ |

ಯಜ್ಞಾದ್ ಭವತಿ ಪರ್ಜನ್ಯೋ ಯಜ್ಞಃ ಕರ್ಮಸಮುದ್ಭವಃ ||೧೪||

ಅನ್ನಾತ್—ಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ; ಭವನ್ತಿ—ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ; ಭೂತಾನಿ—ಭೌತಿಕ ದೇಹಗಳು; ಪರ್ಜನ್ಯಾತ್—ಮಳೆಯಿಂದ; ಅನ್ನ—ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ; ಸಮ್ಭವಃ—ಉತ್ಪತ್ತಿಯು; ಯಜ್ಞಾತ್—ಯಜ್ಞಾಚರಣೆಯಿಂದ; ಭವತಿ—ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ; ಪರ್ಜನ್ಯಃ—ಮಳೆಯು; ಯಜ್ಞಃ—ಯಜ್ಞಾಚರಣೆಯು; ಕರ್ಮ—ವಿದ್ಯುಕ್ತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ; ಸಮುದ್ಭವಃ—ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ.

ಅನುವಾದ

ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ಬದುಕುತ್ತವೆ. ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಮಳೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯಜ್ಞದ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಯಜ್ಞವು ನಿಯತ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಮಹಾಭಾಷ್ಯಕಾರರಾದ ಶ್ರೀ ಬಲದೇವ ವಿದ್ಯಾಭೂಷಣರು ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ — ಯೇ ಇಂದ್ರಾದಿ ಅಂಗತಯಾವಸ್ಥಿತಂ ಯಜ್ಞಂ ಸರ್ವೇಶ್ವರಂ ವಿಷ್ಣುಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ತಚ್ಚೇಷಮಶ್ನನ್ತಿ ತೇನ ತದ್ದೇಹಯಾತ್ರಾಂ ಸಮ್ಭವಯನ್ತಿ, ತೇ ಸಂತಃ ಸರ್ವೇಶ್ವರಸ್ಯ ಯಜ್ಞಪುರುಷಸ್ಯ ಭಕ್ತಾಃ ಸರ್ವಕಿಲ್ಬಿಷ್ಯರನಾದಿ ಕಾಲ ವಿವೃದ್ಧ್ಯರಾತ್ಮಾನುಭವ ಪ್ರತಿಬನ್ಧ ಕೈರ್ನಿಖಿಲೈಃ ಪಾಪೈರ್ವಿಮುಚ್ಯಂತೇ. ಯಜ್ಞಪುರುಷನೆಂದು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳ ಭೋಕ್ತಾರನೆಂದು ವರ್ಣಿಸುವ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಭು; ದೇಹದ ಅಂಗಾಂಗಗಳು ಇಡೀ ದೇಹವನ್ನು ಸೇವಿಸುವಂತೆ ದೇವತೆಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ವರುಣ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಐಹಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ನೇಮಿತರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡಲು ಅಗತ್ಯವಾದಷ್ಟು ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತೆ

ಈ ದೇವತೆಗಳು ಸುಪ್ರೀತರಾಗಲು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವೇದಗಳು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದಾಗ ಭಗವಂತನ ವಿವಿಧ ಅಂಗಾಂಗಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಅರ್ಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪೂಜೆಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು ಆಹಾರವನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ತಾವು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ - ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ದೇಹವನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕರ್ಮವು ಹಿಂದಿನ ಪಾಪಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ದೇಹವು ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲ ಕಶ್ಮಲದ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗವು ತಲೆದೋರಿದಾಗ ಪೂತಿನಾಶಕ ಲಸಿಕೆಯು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅಂತಹ ರೋಗದ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಪ್ರಸಾದವು ಐಹಿಕ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ನಮಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೂಢಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡವನನ್ನು ಭಗವದ್ಭಕ್ತನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನು ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಐಹಿಕ ಸೋಂಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿರೋಧಿಸಬಲ್ಲ. ಈ ಐಹಿಕ ಸೋಂಕುಗಳು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿಗಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ, ಹೀಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವವನು ಪಾಪಕರ್ಮದ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುವನು. ಇದು, ಎಲ್ಲ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು, ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹಂದಿ ನಾಯಿಗಳ ಶರೀರವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕಶ್ಮಲಗಳ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತು ತುಂಬಿ ಹೋಗಿದೆ. ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆದವನು ರೋಗದ ದಾಳಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡದವನು ಸೋಂಕಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು ಅಥವಾ ತರಕಾರಿಗಳು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಆಹಾರವೇ. ಮನುಷ್ಯನು ಬಗೆಬಗೆಯ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು, ತರಕಾರಿಗಳು, ಹಣ್ಣುಗಳು ಮೊದಲಾದವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಆಹಾರಧಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಭಾಗ, ಹುಲ್ಲು, ಸಸ್ಯಗಳು ಮೊದಲಾದವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಮನುಷ್ಯರೂ, ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಸಸ್ಯಗಳ ಬೆಳೆಯನ್ನು ನೆಚ್ಚಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ನಾವು ಹೊಲದ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಬೇಕು, ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನಲ್ಲ. ಆಹಾರದ ಉತ್ಪನ್ನವು ಆಕಾಶದಿಂದ ಬೀಳುವ ಮಳೆಯಿಂದ ಆಗುವುದು; ಮಳೆಯನ್ನು ಇಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಭಗವಂತನ ಸೇವಕರು. ಭಗವಂತನು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾರದವನಿಗೆ ಅಭಾವವೇ ಗತಿ. ಇದು ನಿಸರ್ಗದ ನಿಯಮ. ಆದುದರಿಂದ, ನಮಗೆ ಆಹಾರದ ಅಭಾವವುಂಟಾಗದಂತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯಾದರೂ ಯಜ್ಞವನ್ನು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಯುಗಕ್ಕೆ ನಿಯತಮಾಡಿರುವ ಸಂಕೀರ್ತನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ಲೋಕ - 15

ಕರ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮೋದ್ಭವಂ ವಿದ್ಧಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಕ್ಷರಸಮುದ್ಭವಮ್ |

ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಗತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿತ್ಯಂ ಯಜ್ಞೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ||೧೫||

ಕರ್ಮ—ಕರ್ಮವು; **ಬ್ರಹ್ಮ**—ವೇದಗಳಿಂದ; **ಉದ್ಭವಮ್**—ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು; **ವಿದ್ಧಿ**—ನೀನು ತಿಳಿಯಬೇಕು; **ಬ್ರಹ್ಮ**—ವೇದಗಳು; **ಅಕ್ಷರ**—ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ (ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನಿಂದ); **ಸಮುದ್ಭವಮ್**—ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ; **ತಸ್ಮಾತ್**—ಆದ್ದರಿಂದ; **ಸರ್ವ ಗತಮ್**—ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತನಾದ; **ಬ್ರಹ್ಮ**—ದಿವ್ಯನು; **ನಿತ್ಯಮ್**—ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ; **ಯಜ್ಞೇ**—ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ; **ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್**—ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅನುವಾದ

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ, ನಿಯಂತ್ರಿತವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿದೆ. ವೇದಗಳು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ನಿತ್ಯವಾಗಿಯು ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ **ಯಜ್ಞಾರ್ಥಕರ್ಮ**ವನ್ನು ಎಂದರೆ ಕೃಷ್ಣನೊಬ್ಬನ ಸುಪ್ರೀತಿಗಾಗಿಯೇ ಕರ್ಮಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಯಜ್ಞಪುರುಷನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಲು ನಾವು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಲೌಕಿಕ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮದ ದಿಕ್ತನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ವೇದಗಳು ಕರ್ಮದ ದಿಗ್ದರ್ಶನದ ಸಂಹಿತೆಗಳು. ವೇದಗಳ ದಿಗ್ದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ಏನನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ **ವಿಕರ್ಮ** ಅಥವಾ ಅನಧಿಕೃತ ಅಥವಾ ಪಾಪಕರವಾದ ಕರ್ಮ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆದುದರಿಂದ ಕರ್ಮಫಲದಿಂದ ಉದ್ಧಾರವಾಗಲು ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ವೇದಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ರಾಜ್ಯವು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಮನುಷ್ಯನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಂತನ ಪರಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಉಸಿರಿನಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. **ಅಸ್ಯ ಮಹತೋ ಭೂತಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಿಸಿತಮೇತದ್ ಯದ್ ಋಗ್ವೇದೋ ಯಜುರ್ ವೇದಃ ಸಾಮವೇದೋಽಥರ್ವಾಂಗಿರಸಃ**. "ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮವೇದ ಮತ್ತು ಅಥರ್ವವೇದ ಈ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಉಸಿರಿನಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ." (ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಉಪನಿಷತ್ತು 4.5.11). ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಭಗವಂತನು ವಾಯುವನ್ನು ಉಸಿರಾಡಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ದೃಢಪಡಿಸಿರುವಂತೆ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯದ ಮೂಲಕ ಇತರ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲ. ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಉಸಿರಿನಿಂದ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆತನು ಕಣ್ಣೋಟದಿಂದ ಗರ್ಭಾಧಾನ ಮಾಡಬಲ್ಲ. ಆತನು ಐಹಿಕ ನಿಸರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದ, ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಐಹಿಕ ನಿಸರ್ಗದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬದ್ಧಾತ್ಮರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅನಂತರ ಅಥವಾ ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡಿದನಂತರ ಆತನು ಇಂತಹ ಬದ್ಧಾತ್ಮರು ಮತ್ತೆ ಭಗವದ್ಭಾವಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಮರಳಬಹುದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ವೇದಗಳ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ. ಐಹಿಕ ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಆತ್ಮಗಳು ಐಹಿಕ ಸುಖಾನುಭವಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ

ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಸದಾ ನೆನಪಿಡಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಅಡ್ಡಮಾರ್ಗದ ಆಸೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಸುಖಾನುಭವ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಭವವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಭಗವದ್ಭಾವಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುವುದು ವೇದದ ನಿರ್ದೇಶನಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಬದ್ಧಾತ್ಮಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಇದು ಒಂದು ಅವಕಾಶ. ಆದುದರಿಂದ ಬದ್ಧಾತ್ಮಗಳು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮೂಲಕ ಯಜ್ಞದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ವೇದಗಳ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸದೆ ಇರುವವರು ಸಹ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. ಇದು ವೈದಿಕ ಯಜ್ಞಗಳ ಅಥವಾ ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳ ಆಚರಣೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 16

ಏವಂ ಪ್ರವರ್ತಿತಂ ಚಕ್ರಂ ನಾನುವರ್ತಯತೀಹ ಯಃ |

ಅಘಾಯುರ್ದ್ವಿಯಾರಾಮೋ ಮೋಘಂ ಪಾರ್ಥ ಸ ಜೀವತಿ ||೧೬||

ಏವಂ—ಹೀಗೆ; ಪ್ರವರ್ತಿತಮ್—ವೇದಗಳಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ; ಚಕ್ರಮ್—ಚಕ್ರವನ್ನು; ನ ಅನುವರ್ತಯತಿ—ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ; ಇಹ—ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ; ಯಃ—ಯಾರು; ಅಘ ಆಯುಃ—ಪಾಪಭರಿತ ಬದುಕಿನವನು; ಇಂದ್ರಿಯ ಆರಾಮಃ—ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೃಪ್ತನಾದ; ಮೋಘಮ್—ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ; ಪಾರ್ಥ—ಪೃಥೆಯ ಮಗನೇ; ಸಃ—ಅವನು; ಜೀವತಿ—ಬದುಕುತ್ತಾನೆ.

ಅನುವಾದ

ಅರ್ಜುನ, ವೇದಗಳು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದ ಈ ಯಜ್ಞಚಕ್ರವನ್ನು ಯಾರು ಮಾನವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಪಾಪವೇ ತುಂಬಿದ ಬದುಕು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿಯೇ ಬದುಕುವ ಇಂತಹ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕು ವ್ಯರ್ಥ.

ಭಾವಾರ್ಥ

"ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿಯಿರಿ, ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖ ಪಡೆಯಿರಿ" ಎನ್ನುವ ಧನಪಿಶಾಚಿಯ ಚಿಂತನರೀತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸವಿಯಲು ಬಯಸುವವರಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಯಜ್ಞಾಚರಣೆಯ ಚಕ್ರವು ತೀರ ಅಗತ್ಯ. ಇಂತಹ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸದಿರುವವನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತ ಬಹು ಅಪಾಯದ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ನಿಸರ್ಗದ ನಿಯಮದಂತೆ, ಈ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶವು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಕರ್ಮಯೋಗ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಹುದು. ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದಿಗೆ ನಿಯಮಿತ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಲಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂದ್ರಿಯತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವವರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಯಜ್ಞಚಕ್ರದ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಬೇಕು. ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ರೀತಿಗಳುಂಟು. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗದೆ ಇರುವವರು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು

ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವವರು ಇಂದ್ರಿಯತೃಪ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಯಜ್ಞವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಯೋಜನೆಯಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಕಲ್ಯಾಣವು ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡುವ ಭಗವಂತನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಜೋಡಣೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೇ ನೇರವಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಆಚರಣೆಯೇ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಜ್ಞಗಳ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಯಾರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವರಾಗುವುದು ನಿಶ್ಚಯ. ಆದರೆ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಬಾರದೆ ಹೋದರೆ ಅಂತಹ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನೀತಿಸಂಹಿತೆಗಳೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ತನ್ನ ಮುನ್ನಡೆಯನ್ನು ನೀತಿಸಂಹಿತೆಗಳ ಎಲ್ಲೆಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಬಾರದು. ಅದನ್ನು ಮೀರಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು.

ಶ್ಲೋಕ - 17

ಯಸ್ತಾತ್ಮರತಿರೇವ ಸ್ಯಾದಾತ್ಮತೃಪ್ತಶ್ಚ ಮಾನವಃ |

ಆತ್ಮನ್ಯೇವ ಚ ಸಂತುಷ್ಟಸ್ತಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಂ ನ ವಿದ್ಯತೇ ||೧೭||

ಯಃ—ಯಾವ; ತು—ಆದರೆ; ಆತ್ಮ ರತಿಃ—ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸುಖಪಡೆಯುವವನಾಗಿ; ಏವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಸ್ಯಾತ್—ಇರುತ್ತಾನೋ; ಆತ್ಮ ತೃಪ್ತಃ—ಆತ್ಮ ಪ್ರಕಾಶಿತನಾಗಿ; ಚ—ಮತ್ತು; ಮಾನವಃ—ಮನುಷ್ಯನು; ಆತ್ಮನಿ—ತನ್ನಲ್ಲಿ; ಏವ—ಮಾತ್ರ; ಚ—ಮತ್ತು; ಸಂತುಷ್ಟಃ—ಪೂರ್ಣತೃಪ್ತನಾಗಿ; ತಸ್ಯ—ಅವನಿಗೆ; ಕಾರ್ಯಮ್—ಕರ್ತವ್ಯವು; ನ ವಿದ್ಯತೇ—ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅನುವಾದ

ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಆತ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಯಾರು ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಬದುಕಾಗಿದೆಯೋ, ಯಾರು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಿದ್ದು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾದವನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಯಾವ ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಒಳಗಿನ ಕಲ್ಮಷವೆಲ್ಲ ಒಂದೇಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತೊಡೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ; ಇದು ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ಯಜ್ಞಗಳ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಶುದ್ಧವಾಗುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯವು ತಾನಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ವೇದಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವ

ಕರ್ತವ್ಯ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಐಹಿಕ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಮದ್ಯ, ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಮೋಹಗಳ ಐಹಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ - 18

ನೈವ ತಸ್ಯ ಕೃತೇನಾರ್ಥೋ ನಾಕೃತೇನೇಹ ಕಶ್ಚನ |
ನ ಚಾಸ್ಯ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಕಶ್ಚಿದರ್ಥವ್ಯಪಾಶ್ರಯಃ ||೧೮||

ನ—ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ; ಏವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ತಸ್ಯ—ಅವನ; ಕೃತೇನ—ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಿಂದ; ಅರ್ಥಃ—ಉದ್ದೇಶವು; ನ—ಇಲ್ಲ; ಅಕೃತೇನ—ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸದಿರುವುದರಿಂದ; ಇಹ—ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ; ಕಶ್ಚನ—ಯಾವುದಾದರೂ; ನ—ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ; ಚ—ಮತ್ತು; ಅಸ್ಯ—ಅವನ; ಸರ್ವ ಭೂತೇಷು—ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ; ಕಶ್ಚಿತ್—ಯಾವುದೇ; ಅರ್ಥ—ಉದ್ದೇಶವು; ವ್ಯಪಾಶ್ರಯಃ—ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದ.

ಅನುವಾದ

ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವನಿಗೆ ನಿಯಮಿತ ಕರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರಲು ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಬೇರೊಬ್ಬ ಜೀವಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಲು ಕಾರಣವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವ ನಿಯಮಿತ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವಂತೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂದರೆ ಜಡತ್ವವಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ, ಯಾವುದೇ ಮನುಷ್ಯನ ಅಥವಾ ದೇವತೆಯ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಆತನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯ ಪಾಲನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 19

ತಸ್ಮಾದಸಕ್ತಃ ಸತತಂ ಕಾರ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಸಮಾಚರ |
ಅಸಕ್ತೋ ಹ್ಯಾಚರನ್ ಕರ್ಮ ಪರಮಾಪ್ನೋತಿ ಪೂರುಷಃ ||೧೯||

ತಸ್ಮಾತ್—ಆದ್ದರಿಂದ; ಅಸಕ್ತಃ—ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ; ಸತತಂ—ನಿರಂತರವಾಗಿ; ಕಾರ್ಯಮ್—ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು; ಕರ್ಮ—ಕರ್ಮವನ್ನು; ಸಮಾಚರ—ಆಚರಿಸು; ಅಸಕ್ತಃ—ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ; ಹಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಅಚರನ್—ಆಚರಿಸುತ್ತ; ಕರ್ಮ—ಕರ್ಮವನ್ನು; ಪರಮ್—ಪರಮೋನ್ನತನನ್ನು; ಅಪ್ನೋತಿ—ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ; ಪೂರುಷಃ—ಮನುಷ್ಯನು.

ಅನುವಾದ

ಆದುದರಿಂದ ಕರ್ಮಫಲದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ, ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಾಸಕ್ತ ಕರ್ಮದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಪರಮ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಭಕ್ತರಿಗೆ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನು ಪರಾತ್ಪರ; ಮಾಯಾವಾದಿಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ. ಆದುದರಿಂದ ಯೋಗ್ಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಕೃಷ್ಣನಿಗಾಗಿ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕರ್ಮಫಲದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರೀಪ್ತನಾಗಿರುವವನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಬದುಕಿನ ಪರಮ ಗುರಿಯತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅರ್ಜುನನು ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೃಷ್ಣನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದುದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣನಿಗಾಗಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿರುವುದು ಅಥವಾ ಅಹಿಂಸಾನಿಷ್ಠನಾಗಿರುವುದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಸಕ್ತಿ; ಆದರೆ ಪರಾತ್ಪರದ ಪರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರನಾಗಿರುವುದು ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರೀತಿಯ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕರ್ಮ; ಇದನ್ನೇ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು.

ನಿಯಮಿತ ಯಜ್ಞಗಳಂತೆ, ವೈದಿಕ ಆಚರಣೆಗಳ ಉದ್ದೇಶವೂ ಇಂದ್ರಿಯತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವು ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಮೀರಿದ್ದು, ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಫಲಾಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಕೃಷ್ಣನಿಗಾಗಿಯೇ ಕಾರ್ಯನಿರತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರೀಪ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 20

ಕರ್ಮಣ್ಯೈವ ಹಿ ಸಂಸಿದ್ಧಿ ಮಾಸ್ಥಿತಾ ಜನಕಾದಯಃ |

ಲೋಕಸನ್ಸ್ರಹಮೇವಾಪಿ ಸಮ್ಪಶ್ಯನ್ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ ||೨೦||

ಕರ್ಮಣಾ—ಕರ್ಮದಿಂದ; ಏವ—ಕೂಡ; ಹಿ—ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ; ಸಂಸಿದ್ಧಿಮ್—ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು; ಆಸ್ಥಿತಾಃ—ಪಡೆದರು; ಜನಕ ಆದಯಃ—ಜನಕ ಮತ್ತು ಇತರ ರಾಜರು; ಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹಮ್—ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು; ಏವ ಅಪಿ—ಕೂಡ; ಸಂಪಶ್ಯನ್—ಪರಿಭಾವಿಸಿ; ಕರ್ತುಮ್—ವರ್ತಿಸಲು; ಅರ್ಹಸಿ—ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತೀಯೆ.

ಅನುವಾದ

ಜನಕನಂತಹ ರಾಜರು ನಿಯಮಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆದುದರಿಂದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಜನಕನಂತಹ ರಾಜರು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪಡೆದವರು. ಆದುದರಿಂದ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯಾಗಲು ಅವರು ಎಲ್ಲ ನಿಯಮಿತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಜನಕನು ಸೀತೆಯ ತಂದೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಾಮನ ಮಾವ. ಭಗವಂತನ ಮಹಾಭಕ್ತನಾದುದರಿಂದ ಆತನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆದರೆ (ಭಾರತದ ಬಿಹಾರ್ ರಾಜ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗವಾದ) ಮಿಥಿಲೆಯ ರಾಜನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತನು ನಿಯಮಿತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಭಗವಂತನ ನಿತ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಅರ್ಜುನನೂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವಾದಗಳು ನಿಷ್ಫಲವಾದಾಗ ಹಿಂಸೆಯು ಅಗತ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡಲು ಅವರು ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರು. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಯುದ್ಧವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನೂ ಸಹ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷವು ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ದೃಢನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ನ್ಯಾಯವಾದ ಗುರಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಆತನು ಹೇಗೆ ಬದುಕಬೇಕು ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಜನರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡಲು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಗಳಾದವರು ಇತರರು ತಮ್ಮನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಕ್ರಿಯಾ ನಿರತರಾಗಬಲ್ಲರು. ಇದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 21

ಯದ್ ಯದಾಚರತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತತ್ತದೇವೇತರೋ ಜನಃ |

ಸ ಯತ್ಪ್ರಮಾಣಂ ಕುರುತೇ ಲೋಕಸ್ತದನುವರ್ತತೇ ||೨೧||

ಯತ್ ಯತ್—ಯಾವುದನ್ನೆಲ್ಲ; ಆಚರತಿ—ಮಾಡುತ್ತಾನೋ; ಶ್ರೇಷ್ಠಃ—ಗೌರವಾರ್ಹ ನಾಯಕನು; ತತ್—ಅದನ್ನು; ತತ್—ಅದನ್ನೇ; ಏವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಇತರಃ—ಸಾಮಾನ್ಯ; ಜನಃ—ವ್ಯಕ್ತಿಯು; ಸಃ—ಅವನು; ಯತ್—ಯಾವುದನ್ನು; ಪ್ರಮಾಣಮ್—ನಿರ್ದರ್ಶನವೆಂದು; ಕುರುತೇ—ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೋ; ಲೋಕಃ—ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ; ತತ್—ಅದನ್ನು; ಅನುವರ್ತತೇ—ಹೆಜ್ಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

ಅನುವಾದ

ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು ಹೇಗೆ ನಡೆದರೆ ಹಾಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯಾದ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಆತನು ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅದನ್ನೇ ಲೋಕವು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಸ್ವಂತ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡುವ ನಾಯಕನು ಯಾವಾಗಲೂ ಜನರಿಗೆ ಬೇಕು. ತಾನೇ ಧೂಮಪಾನ ಮಾಡುವ ನಾಯಕನು ಜನರಿಗೆ ಧೂಮಪಾನವನ್ನು ಬಿಡುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಲಾರ. ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳು ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯನು ಇತರರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಮುನ್ನ ತಾನು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ ಅಥವಾ ಅದರ್ಶ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿಕೊಡಲು ಗುರುವು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅಪೌರುಷೇಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ತತ್ವಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಗುರುವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಲಾರ. ಮನುಸಂಹಿತೆಗಳಂತಹ ಅಪೌರುಷೇಯ ಗಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾನವಕುಲವು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾಯಕನ ಬೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಇಂತಹ ಪ್ರಮಾಣ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಆಧಾರವಾಗಬೇಕು. ತನ್ನನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಲು ಬಯಸುವವನು, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುರುಗಳು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದಿರುವಂತೆ ಪ್ರಮಾಣ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವೂ ಸಹ ನಾವು ಶ್ರೇಷ್ಠಭಕ್ತರ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯಬೇಕು; ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯಲು ವಿಧಾನ ಅದೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅರಸ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ, ತಂದೆ, ಶಾಲೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮುಗ್ಧ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಹಜ ನಾಯಕರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಎಲ್ಲ ಸಹಜ ನಾಯಕರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಿತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹೊಣೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಂಹಿತೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥಗಳ ಪರಿಚಯವು ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕು.

ಶ್ಲೋಕ - 22

ನ ಮೇ ಪಾರ್ಥಾಸ್ತಿ ಕರ್ತವ್ಯಂ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಕಿಂಚನ |
ನಾನವಾಪ್ತಮವಾಪ್ತವ್ಯಂ ವರ್ತ ಏವ ಚ ಕರ್ಮಣಿ ||೨೨||

ನ—ಇಲ್ಲ; ಮೇ—ನನಗೆ; ಪಾರ್ಥ—ಪೃಥಾನಂದನನೇ; ಅಸ್ತಿ—ಇದೆ; ಕರ್ತವ್ಯಮ್—ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಕರ್ತವ್ಯವು; ತ್ರಿಷು—ಮೂರು; ಲೋಕೇಷು—ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ; ಕಿಂಚನ—ಯಾವುದೂ; ನ—ಇಲ್ಲ; ಅನವಾಪ್ತಮ್—ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ; ಅವಾಪ್ತವ್ಯಮ್—ಪಡೆಯಬೇಕಾದ; ವರ್ತೇ—ತೊಡಗಿದ್ದೇನೆ; ಏವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಚ—ಕೂಡ; ಕರ್ಮಣಿ—ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ.

ಅನುವಾದ

ಪಾರ್ಥನೇ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೆ ನಿಯತವಾದ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಬಯಸುವ ವಸ್ತು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾನು ನಿಯಮಿತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದೆ:

ತಮೀಶ್ವರಾಣಾಂ ಪರಮಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ

ತಂ ದೇವತಾನಾಂ ಪರಮಂ ಚ ದೈವತಮ್ |

ಪತಿಂ ಪತೀನಾಂ ಪರಮಂ ಪರಸ್ತಾದ್

ವಿದಾಮ ದೇವಂ ಭುವನೇಶಮ್ ಈಡ್ಯಮ್ ||

ನ ತಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಂ ಕರಣಂ ಚ ವಿದ್ಯತೇ

ನ ತತ್ಸಮಶ್ಚಾಭ್ಯಧಿಕಶ್ಚ ದ್ಯುಶ್ಚತೇ |

ಪರಾಸ್ಯ ಶಕ್ತಿರ್ವಿದ್ಯೈವ ಶ್ರೂಯತೇ

ಸ್ವಾಭಾವಿಕೇ ಜ್ಞಾನ ಬಲಕ್ರಿಯಾ ಚ ||

"ಪರಮ ಪ್ರಭುವು ಎಲ್ಲ ನಿಯಂತ್ರಕರ ನಿಯಂತ್ರಕನು. ನಾನಾ ಗ್ರಹಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠನು. ಎಲ್ಲರೂ ಅವನಿಗೆ ವಿಧೇಯರು. ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಹಿಸುವವನು ಪರಮೇಶ್ವರನೇ. ಅವರು ಸ್ವತಃ ಪರಾತ್ಪರರಲ್ಲ. ಅವನು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪೂಜಾರ್ಹನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಪರಮ ನಿರ್ದೇಶಕನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಲೌಕಿಕ ನಾಯಕರನ್ನು ಮೀರಿದವನು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪೂಜಾರ್ಹನು. ಅವನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರಿಲ್ಲ. ಅವನೇ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳ ಪರಮಕಾರಣನು."

"ಅವನಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವಿಯಂತೆ ಶರೀರವಿಲ್ಲ. ಅವನ ಶರೀರಕ್ಕೂ ಆತ್ಮಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಪರಮೋನ್ನತನು. ಅವನ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ದಿವ್ಯವಾದವು. ಅವನ ಯಾವುದೇ ಇಂದ್ರಿಯವು ಬೇರಾವುದೇ ಇಂದ್ರಿಯದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸಮಾನರಿಲ್ಲ. ಅವನ ಶಕ್ತಿಗಳು ವಿಧವಿಧವಾದವು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ತಂತಾವೇ ಸಹಜವಾದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ." (ಶ್ರೇತಾಶ್ಚತರ ಉಪನಿಷತ್ತು 6.7-8).

ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಪೂರ್ಣ ಸಮೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಪೂರ್ಣಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾದವನಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ನಿಯತ ಕರ್ತವ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿರುವವನಿಗೆ ಕರ್ತವ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ನಾಯಕನಾಗಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಕರ್ತವ್ಯ. ಅಪೌರುಷೇಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಎಲ್ಲ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮೀರಿದವನಾದರೂ ಅಪೌರುಷೇಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವಂತಹ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಕೃಷ್ಣನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ - 23

ಯದಿ ಹ್ಯಹಂ ನ ವರ್ತೇಯಂ ಚಾತು ಕರ್ಮಣ್ಯತನ್ವಿತಃ |
ಮಮ ವತ್ತ್ವಾನುವರ್ತನ್ತೇ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪಾರ್ಥ ಸರ್ವಶಃ ||೨೩||

ಯದಿ—ಆದರೆ; ಹಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಅಹಮ್—ನಾನು; ನ ವರ್ತೇಯಮ್—
ನಿರತನಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ; ಚಾತು—ಎಂದಿಗೂ; ಕರ್ಮಣಿ—ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ; ಅತನ್ವಿತಃ—
ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ; ಮಮ—ನನ್ನ; ವತ್ತ್ವ—ಮಾರ್ಗವನ್ನು; ಅನುವರ್ತನ್ತೇ—ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ;
ಮನುಷ್ಯಾಃ—ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ; ಪಾರ್ಥ—ಪೃಥೆಯ ಮಗನೇ; ಸರ್ವಶಃ—ಎಲ್ಲ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ.

ಅನುವಾದ

ಪಾರ್ಥ, ನಾನು ಯಾವಾಗಲೇ ಆಗಲಿ ನಿಯಮಿತ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗದೆ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲ
ಮನುಷ್ಯರೂ ನನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವರು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬದುಕಿನ ಮುನ್ನಡೆಗಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಂತಿಯ ಸಮತೋಲನವನ್ನು
ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕ ಮನುಷ್ಯನೂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ
ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳಿವೆ. ಇಂತಹ ನಿಯಮಗಳು ಬದ್ಧಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗಲ್ಲ.
ಆದರೂ ಆತನು ಧಾರ್ಮಿಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಲು ಅವತರಿಸಿದುದರಿಂದ ವಿಧಿಸಿದ
ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಅವನೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದುದರಿಂದ
ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಆತನ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯೊಳಗೆ, ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ
ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ವಿಧಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು
ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 24

ಉತ್ಸ್ರೀದೇಯುರಿಮೇ ಲೋಕಾ ನ ಕುರ್ಯಾಂ ಕರ್ಮ ಚೇದಹಮ್ |
ಸಂಕರಸ್ಯ ಚ ಕರ್ತಾ ಸ್ಯಾಮುಪಹನ್ಯಾಮಿಮಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ||೨೪||

ಉತ್ಸ್ರೀದೇಯುಃ—ನಾಶವಾಗುವವು; ಇಮೇ—ಈ ಎಲ್ಲ; ಲೋಕಾಃ—ಲೋಕಗಳು; ನ ಕುರ್ಯಾಮ್—
—ಆಚರಿಸದಿದ್ದರೆ; ಕರ್ಮ—ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು; ಚೇತ್—ಆದರೆ; ಅಹಮ್—ನಾನು;
ಸಂಕರಸ್ಯ—ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ; ಚ—ಮತ್ತು; ಕರ್ತಾ—ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು; ಸ್ಯಾಮ್—ಆಗುವೆನು;
ಉಪಹನ್ಯಾಮ್—ನಾಶಮಾಡುವೆನು; ಇಮಾಃ—ಈ ಎಲ್ಲ; ಪ್ರಜಾಃ—ಜೀವಿಗಳನ್ನು.

ಅನುವಾದ

ನಾನು ನಿಯಮಿತ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಈ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಗುವವು. ನಾನೇ ವರ್ಣಸಂಕರಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಾನೇ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ವರ್ಣಸಂಕರ ಎಂದರೆ ಸಮಾಜದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕಲಕುವ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಜನಸಂಖ್ಯೆ. ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ವಿಹಿತ ನಿಯಮಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಜನತೆಯು ತಾನಾಗಿಯೇ ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವತಾರಮಾಡಿದಾಗ ಆತನು ಸಹಜವಾಗಿ ಇಂತಹ ನಿಯಮ ನಿಬಂಧನೆಗಳೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಚರಣೆಗಳ ಘನತೆಯನ್ನೂ ಅಗತ್ಯವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಲು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ತಂದೆ. ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ದೊರೆತರೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅದರ ಹೊಣೆ ಭಗವಂತನದು. ಆದುದರಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಸಡ್ಡೆ ಮಾಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನೇ ಭೂಮಿಗಳಿದು ಬಂದು ಸಮಾಜವನ್ನು ತಿದ್ದುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ನಾವು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ನಾವು ಭಗವಂತನ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಆದರೆ ನಾವು ಅವನನ್ನು ಅನುಕರಿಸಲಾರೆವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೆನಪಿಡಬೇಕು. ಅನುಸರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅನುಕರಿಸುವುದು ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿದನು. ನಾವು ಅವನನ್ನು ಅನುಕರಿಸಲಾರೆವು. ಇದನ್ನು ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಆತನ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವನನ್ನು ಅನುಕರಿಸಬಾರದು. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವು (10.33.30-31) ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ:

ನೈತತ್ ಸಮಾಚರೇಜ್ಞಾತು ಮನಸಾಪಿ ಹ್ಯನೀಶ್ವರಃ |

ವಿನಶ್ಯತ್ಯಾಚರನ್ಮೌಢ್ಯಾದ್ ಯಥಾರುದ್ರೋಽಬ್ಜಿಜಂ ವಿಷಮ್ ||

ಈಶ್ವರಾಣಾಂ ವಚಃ ಸತ್ಯಂ ತಥೈವಾಚರಿತಂ ಕ್ವಚಿತ್ |

ತೇಷಾಂ ಯತ್ಸುವಚೋಯುಕ್ತಂ ಬುದ್ಧಿಮಾಂಸತ್ಸಮಾಚರೇತ್ ||

"ಮನುಷ್ಯನು ಭಗವಂತನ ಮತ್ತು ಅವನಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದ ಸೇವಕರ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು, ಅಷ್ಟೇ. ಅವರ ಉಪದೇಶಗಳು ನಮಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಕರ. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಅವರು ಉಪದೇಶಿಸಿದಂತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕು. ಶಿವನನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ವಿಷದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಾರದು."

"ಈಶ್ವರರ, ಎಂದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಲ್ಲವರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಚ್ಚ ಎಂದು ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ

ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೆ, ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತರಾದ ಈಶ್ವರರನ್ನು ಅನುಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶಿವನು ವಿಷದ ಸಾಗರವನ್ನು ಕುಡಿದ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನು ಅಂತಹ ವಿಷದ ಹನಿಯನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಗಾಂಜಾ ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಬಯಸುವ ಹುಸಿ ಶಿವಭಕ್ತರು ಅನೇಕರಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಅನುಕರಿಸಿ ತಾವು ಸಾವನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅವರು ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ, ಭಗವಂತನ ರಾಸಲೀಲೆಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸಬಯಸುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಹುಸಿಭಕ್ತರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ತಾವು ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿಯನ್ನು ಎತ್ತಲಾರೆವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ಬಲಶಾಲಿಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸಲು ಹೋಗದೆ ಅವರ ಉಪದೇಶವನ್ನಷ್ಟೇ ಅನುಸರಿಸುವುದು. ಅವರ ಅರ್ಹತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅವರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಾರದು. ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ದೇವರ 'ಅವತಾರಗಳು' ಎಷ್ಟೋ ಇವೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 25

ಸಕ್ತಾಃ ಕರ್ಮಣ್ಯವಿದ್ವಾಂಸೋ ಯಥಾ ಕುರ್ವಂತಿ ಭಾರತ |

ಕುರ್ಯಾದ್ ವಿದ್ವಾಂಸ್ತಥಾಸಕ್ತಶ್ ಚಿಕೀರ್ಷುರ್ಲೋಕಸನ್ಸಹಮ್ ||೩೫||

ಸಕ್ತಾಃ—ಆಸಕ್ತರಾಗಿ; ಕರ್ಮಣಿ—ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ; ಅವಿದ್ವಾಂಸಃ—ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು; ಯಥಾ—ಹೇಗೆ; ಕುರ್ವಂತಿ—ಮಾಡುತ್ತಾರೋ; ಭಾರತ—ಭರತ ಕುಲದವನೇ; ಕುರ್ಯಾತ್—ಮಾಡಬೇಕು; ವಿದ್ವಾನ್—ವಿದ್ವಾಂಸರು; ತಥಾ—ಹಾಗೆ; ಅಸಕ್ತಃ—ಅನಾಸಕ್ತರಾಗಿ; ಚಿಕೀರ್ಷುಃ—ಮುನ್ನಡೆಸಲು ಆಶಿಸಿ; ಲೋಕ ಸನ್ಸಹಮ್—ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು.

ಅನುವಾದ

ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾದವರು ಹೇಗೆ ಫಲಾಸಕ್ತರಾಗಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಯೋಗ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವವನಿಗೂ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದಿರುವವನಿಗೂ ಅವರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ನೆರವಾಗದೆ ಇರುವುದು ಏನನ್ನೂ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವವನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಐಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಸಕ್ತಿ ಇರುವ ಅಜ್ಞಾನಿಯಂತೆಯೇ ಕೆಲಸಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಕೃಷ್ಣನ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯಫಲವನ್ನು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಳಸಬೇಕು ಎಂದು ಜನರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವವನ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಶ್ಲೋಕ - 26

ನ ಬುದ್ಧಿ ಭೇದಂ ಜನಯೇದಚ್ಛಾನಾಂ ಕರ್ಮಸನ್ನಿನಾಮ್ |

ಜೋಷಯೇತ್ಸರ್ವಕರ್ಮಾಣಿ ವಿದ್ವಾನ್ ಯುಕ್ತಃ ಸಮಾಚರನ್ ||೨೬||

ನ—ಇಲ್ಲ; ಬುದ್ಧಿ ಭೇದಮ್—ಬುದ್ಧಿ ಭಂಗವನ್ನು; ಜನಯೇತ್—ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕು; ಅಚ್ಛಾನಾಮ್—ಮೂರ್ಖರ; ಕರ್ಮ ಸನ್ನಿನಾಮ್—ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಸಕ್ತರಾದ; ಜೋಷಯೇತ್—ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಬೇಕು; ಸರ್ವ—ಎಲ್ಲ; ಕರ್ಮಾಣಿ—ಕರ್ಮಗಳನ್ನು; ವಿದ್ವಾನ್—ವಿದ್ವಾಂಸನು; ಯುಕ್ತಃ—ನಿರತನಾಗಿ; ಸಮಾಚರನ್—ಆಚರಿಸುತ್ತಾ.

ಅನುವಾದ

ನಿಯತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಕರ್ಮಫಲಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವವರ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಕುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಅವರ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡಬಾರದು. ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಆತನು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು (ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ) ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಬೇಕು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ವೇದೈಶ್ಚ ಸರ್ವೈರಹಮೇವ ವೇದ್ಯಃ. ಎಲ್ಲ ವೈದಿಕ ವಿಧಿಗಳ ಗುರಿಯೂ ಇದೇ. ಎಲ್ಲ ವಿಧಿಗಳ, ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಾಚರಣೆಗಳ ಮತ್ತು ಐಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ನಿರ್ದೇಶನವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದೆಲ್ಲದರ ಉದ್ದೇಶ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರಿಯುವುದು; ಆತನೇ ಬದುಕಿನ ಪರಮ ಗುರಿಯು. ಆದರೆ ಬದ್ಧಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಯಾಚೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದು; ಆದುದರಿಂದ ಆ ಗುರಿಗಾಗಿ ಅವರು ವೇದಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವೇದ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿತವಾದ ಫಲಾಸಕ್ತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಯು, ಕ್ರಮೇಣ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಏರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದವನು ಇತರರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಅರಿವನ್ನಾಗಲೀ ಕಲಕಬಾರದು. ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯದ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣನ ಸೇವೆಗೆ ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಹೇಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು. ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಭಂಗ ತರಬಾರದು. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಳೆದ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನು ಇತರ ವೈದಿಕ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಕಾಯದೆ ನೇರವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬಹುದು. ಈ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗೆ ವೈದಿಕ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿಯತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಎಲ್ಲ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನೇರವಾದ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಶ್ಲೋಕ - 27

ಪ್ರಕೃತೇಃ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿ ಗುಣೈಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸರ್ವಶಃ |
ಅಹನ್ಯಾರವಿಮೂಢಾತ್ಮಾ ಕರ್ತಾಹಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ ||೨೭||

ಪ್ರಕೃತೇಃ—ಭೌತಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯು; ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿ—ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ; ಗುಣೈಃ—ಗುಣಗಳಿಂದ; ಕರ್ಮಾಣಿ—ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು; ಸರ್ವಶಃ—ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ; ಅಹನ್ಯಾರವಿಮೂಢ—ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡ; ಆತ್ಮಾ—ಚೇತನಾತ್ಮನು; ಕರ್ತಾ—ಮಾಡುವವನು; ಅಹಮ್—ನಾನು; ಇತಿ—ಎಂದು; ಮನ್ಯತೇ—ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಅನುವಾದ

ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ತ್ರಿಗುಣಗಳೇ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮೂಢನಾದವನು ತಾನೇ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವ ಒಬ್ಬನು ಮತ್ತು ಐಹಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಐಹಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಅಹಂಕಾರದ ದೆಸೆಯಿಂದ ತಾನೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುವವನು ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿರುತ್ತಾನೆ. ದೇಹದ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದೆ ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಭಗವಂತನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕನಿಗೆ ಕಟ್ಟಕಡೆಯದಾಗಿ ತಾನು ಕೃಷ್ಣನ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯದು. ಅಹಂಕಾರಿಯಾದವನು ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಅವನ ಅಜ್ಞಾನದ ಲಕ್ಷಣ. ಈ ಜಡವಾದ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ದೇಹವನ್ನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ದೇಹದ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅಹಂಕಾರವು ಅವನನ್ನು ಮೂಢನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ತನ್ನ ನಿತ್ಯಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಿಯು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಹೃಷೀಕೇಶ ಅಥವಾ ಐಹಿಕ ಶರೀರದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರಭು ಎಂದು ಹೆಸರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 28

ತತ್ತ್ವವಿತ್ತು ಮಹಾಬಾಹೋ ಗುಣಕರ್ಮವಿಭಾಗಯೋಃ |
ಗುಣಾಗುಣೇಷು ವರ್ತನ್ತ ಇತಿ ಮತ್ಪಾ ನ ಸಜ್ಜತೇ ||೨೮||

ತತ್ತವಿತ್—ಪರಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದವನು; **ತು**—ಆದರೆ; **ಮಹಾಬಾಹೋ**—ಶಕ್ತವಾದ ತೋಳುಗಳುಳ್ಳವನೇ; **ಗುಣ ಕರ್ಮ**—ಭೌತಿಕ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿನ ಕರ್ಮಗಳ; **ವಿಭಾಗಯೋಃ**—ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ; **ಗುಣಾಃ**—ಇಂದ್ರಿಯಗಳು; **ಗುಣೇಷು**—ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ; **ವರ್ತಂತೇ**—ತೊಡಗಿರುತ್ತವೆ; **ಇತಿ**—ಎಂದು; **ಮತ್ಪ್ನಾ**—ತಿಳಿದು; **ನ ಸಜ್ಜತೇ**—ಅನುರಕ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅನುವಾದ

ಹೇ ಮಹಾಬಾಹುವಾದ ಅರ್ಜುನ, ಪರಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಸೇವೆ ಮತ್ತು ಫಲದಾಸೆ ಇರುವ ಕರ್ಮ ಇವುಗಳಲ್ಲಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಪರಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದವನಿಗೆ ಐಹಿಕ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತೊಡಕಿನ ಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ದೃಢವಾದ ಅರಿವಿರುತ್ತದೆ. ತಾನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ವಿಭಿನ್ನ ಅಂಶ ಮತ್ತು ಐಹಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವಿರಬಾರದು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತಾನು ನಿತ್ಯಚ್ಛಾನಾನಂದನಾದ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಹೇಗೋ ತಾನು ಜೀವನದ ಭೌತಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಅವನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಪರಿಶುದ್ಧ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಸೇವೆಗೆ ಸರಿಹೊಂದಿಸುವುದು ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಐಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಮಿತಿಗೊಂಡವು ಮತ್ತು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ. ಆದುದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಭೌತಿಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಐಹಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯು ಭಗವಂತನ ಪರಮ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಭಗವಂತನ ಕರುಣೆ ಎಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದ ಪ್ರಕಾರ ಪರಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮ, ಪರಮಾತ್ಮ ಮತ್ತು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷ ಎನ್ನುವ ಮೂರು ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿತವನನ್ನು **ತತ್ತವಿತ್** ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧದ ವಾಸ್ತವಸ್ಥಿತಿ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು.

ಶ್ಲೋಕ - 29

ಪ್ರಕೃತೇರ್ಗುಣಸಮೂಢಾಃ ಸಜ್ಜಂತೇ ಗುಣಕರ್ಮಸು |

ತಾನಕೃತ್ಸುವಿದೋ ಮನ್ದಾನ್ ಕೃತ್ಸುವಿನ್ಸ ವಿಚಾಲಯೇತ್ ||೨೯||

ಪ್ರಕೃತೇಃ—ಭೌತಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ; **ಗುಣ**—ಗುಣಗಳಿಂದ; **ಸಮೂಢಾಃ**—ಭೌತಿಕ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ

ಮೂರ್ಖರಾಗಿ; ಸಜ್ಜನೀ—ನಿರತರಾಗುತ್ತಾರೆ; ಗುಣಕರ್ಮಸು—ಭೌತಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ; ತಾನ್—
ಅವರನ್ನು; ಅಕೃತ್ಸು ವಿದಃ—ಅಲ್ಪಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು; ಮನ್ಶಾನ್—ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನರಿಯಲು
ಸೋಮಾರಿಗಳಾದ; ಕೃತ್ಸು ವಿತ್—ನಿಜ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವವನು; ನ ವಿಚಾಲಯೇತ್—ವಿಚಲಗೊಳಿಸಲು
ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಾರದು.

ಅನುವಾದ

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳಿಂದ ಮೂಢರಾದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಐಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ
ತನ್ಮಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಕೆಳಮಟ್ಟದವಾದರೂ
ವಿವೇಕಿಗಳು ಅವರನ್ನು ವಿಚಲಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಾರದು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದವರು ಸ್ಥೂಲ ಐಹಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ
ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಐಹಿಕ ಉಪಾಧಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶರೀರವು
ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕೊಡುಗೆ. ದೈಹಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಅತಿಯಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವವನನ್ನು ಮಂದ
ಅಥವಾ ಆತ್ಮದ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಸೋಮಾರಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮ
ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇತರರೊಡನೆ ದೇಹ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಬಂಧುತ್ತ ಎಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.
ತಮಗೆ ದೇಹವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳ ಔಪಚಾರಿಕಗಳೇ
ಗುರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಮತ್ತು ಪರೋಪಕಾರಗಳು —
ಇವು ಐಹಿಕವಾಗಿ ಉಪಾಧಿಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಜನರ ಕೆಲವು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು. ಇಂತಹ
ಉಪಾಧಿಗಳ ಮೋಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಐಹಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ
ಕಾರ್ಯನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಒಂದು ಕಟ್ಟುಕತೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ
ಅವರಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇರುವವರು, ಹೀಗೆ
ಐಹಿಕವಾಗಿ ತನ್ಮಯರಾಗಿರುವ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಾರದು. ತಮ್ಮ
ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಉತ್ತಮ. ಹೀಗೆ
ಗಲಿಬಲಿಗೊಂಡವರು ಅಹಿಂಸೆಯಂತಹ ಬದುಕಿನ ಮೂಲ ನೈತಿಕ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇಂತಹವೇ
ಐಹಿಕ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರಬಹುದು.

ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾದವರು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು.
ಆದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಿಸಿ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸಮಯವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಮಾಡಬಾರದು
ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಮಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತರು ಭಗವಂತನಿಗಿಂತ
ಹೆಚ್ಚು ಕೃಪಾಳುಗಳು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಉದ್ದೇಶವು ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ
ಅವರು ಎಲ್ಲ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವರು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಅಗತ್ಯವಾದ
ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಂದಮತಿಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುವಷ್ಟು
ದೂರ ಸಹ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 30

ಮಯಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಸನ್ನ್ಯಸ್ಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಚೇತಸಾ |

ನಿರಾಶೀರ್ನಿರ್ಮಮೋ ಭೂತ್ವಾ ಯುದ್ಧಸ್ಯ ವಿಗತಜ್ವರಃ ||೩೦||

ಮಯಿ—ನನ್ನಲ್ಲಿ; ಸರ್ವಾಣಿ—ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ; ಕರ್ಮಾಣಿ—ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು; ಸನ್ನ್ಯಸ್ಯ—ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿ; ಅಧ್ಯಾತ್ಮ—ಪೂರ್ಣ ಆತ್ಮಚ್ಛಾನದ; ಚೇತಸಾ—ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ; ನಿರಾಶೀ—ಲಾಭದ ಆಸೆಯಿಲ್ಲದವನೂ; ನಿರ್ಮಮಃ—ಒಡತನದ ಭಾವವಿಲ್ಲದವನೂ; ಭೂತ್ವಾ—ಆಗಿ; ಯುದ್ಧಸ್ಯ—ಯುದ್ಧಮಾಡು; ವಿಗತಜ್ವರಃ—ನಿರುತ್ಸಾಹಿಯಾಗದವನು.

ಅನುವಾದ

ಆದುದರಿಂದ ಅರ್ಜುನ, ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡು, ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಒಡತನದ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ, ಜಡತ್ವವಿಲ್ಲದೆ ಯುದ್ಧಮಾಡು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿನ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಮನುಷ್ಯನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಭಗವಂತನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಕಷ್ಟಗಳು ತಲೆದೋರಬಹುದು. ಆದರೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೆಚ್ಚಿ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಜೀವಿಯ ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪವೇ ಅದು. ಭಗವಂತನ ಸಹಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಜೀವಿಯು ಸುಖವಾಗಿ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಜೀವಿಯ ನಿತ್ಯ ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪವು ಭಗವಂತನ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಭಗವಂತನ ಸುಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಒಡತನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ನಿಯತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅರ್ಜುನನು ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನಿದ್ದರೂ ಅವನು ಆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ಅಷ್ಟೇ. ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲ ಆತ್ಮಗಳ ಆತ್ಮ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಂಶಗಳ ಪರಿಗಣನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸುವವನನ್ನು, ಎಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವವನನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಚೇತಸ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಿರಾಶೀಃ ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಪ್ರಭುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು, ಆದರೆ ಫಲವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಾರದು ಎಂದರ್ಥ. ಹಣಕಾಸಿನ ಗುಮಾಸ್ತೆಯು ತನ್ನ ಯಜಮಾನನಿಗಾಗಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಂದು ಬಿಡಿಹಾಸನ್ನೂ ತನ್ನದೆಂದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಯಾವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲ, ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸೇರಿದುದು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಯಿ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದದ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ ಇದೇ. ಇಂತಹ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವವನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವು ತನಗೆ ಸೇರಿದುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ

ನಿರ್ಮಮ (ಯಾವುದೂ ನನ್ನದಲ್ಲ) ಎಂದು ಹೆಸರು. ದೇಹ ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರನ್ನು ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇಂತಹ ಕಠಿಣ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲವಾದರೆ ಇಂತಹ ಹಿಂಬರಿತವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹಾಕಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು **ವಿಗತಜ್ವರ**ನಾಗಬಹುದು, ಎಂದರೆ ಜ್ವರ ಬಂದಂತಹ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ ಅಥವಾ ಜಡತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ತನ್ನ ಗುಣ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಬಗೆಯ ಕೆಲಸವಿದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ಇದು ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 31

ಯೇ ಮೇ ಮತಮಿದಂ ನಿತ್ಯಮನುತಿಷ್ಯನ್ತಿ ಮಾನವಾಃ |

ಶ್ರದ್ಧಾವನ್ತೋಽನಸೂಯನ್ತೋ ಮುಚ್ಯಂತೇ ತೇಽಪಿ ಕರ್ಮಭಿಃ ||೩೧||

ಯೇ—ಯಾವ; **ಮೇ**—ನನ್ನ; **ಮತಮ್**—ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು; **ಇದಮ್**—ಈ; **ನಿತ್ಯಮ್**—ನಿತ್ಯಕಾರ್ಯವೆಂದು; **ಅನುತಿಷ್ಯನ್ತಿ**—ತಪ್ಪದೇ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೋ; **ಮಾನವಾಃ**—ಮಾನವ ಜೀವಿಗಳು; **ಶ್ರದ್ಧಾವನ್ತಃ**—ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರಾದ; **ಅನಸೂಯನ್ತಃ**—ಅಸೂಯೆಯಿಲ್ಲದ; **ಮುಚ್ಯಂತೇ**—ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ; **ತೇ**—ಅವರೆಲ್ಲರೂ; **ಅಪಿ**—ಕೂಡ; **ಕರ್ಮಭಿಃ**—ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳ ಬಂಧನದ ನಿಯಮದಿಂದ.

ಅನುವಾದ

ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಈ ಬೋಧನೆಯನ್ನು, ಅಸೂಯೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅನುಸರಿಸುವವರು ಕರ್ಮಫಲದ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಆಜ್ಞೆಯು ಎಲ್ಲ ವೇದಗಳ ಜ್ಞಾನದ ತಿರುಳು. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಸತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವೇದಗಳು ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಈ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸತ್ಯವೂ ನಿತ್ಯವಾದದ್ದು. ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಆಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಭಗವದ್ಗೀತೆಗೆ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಎಂದೂ ಕರ್ಮಫಲದ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ಅಪ್ಪಣೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೂ ಭಗವಂತನ ನಿತ್ಯವಾದ ಅಪ್ಪಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ದೃಢವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇದ್ದರೆ ಅವನು ಕರ್ಮದ ನಿಯಮದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಭಗವಂತನ ಅಪ್ಪಣೆಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಾಲಿಸದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ತತ್ವದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ

ಆತನಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಸೋಲು ಹಾಗೂ ನಿರಾಸೆಗಳ ಪರಿಗಣನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಆತನು ಶುದ್ಧ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಏರುವನು.

ಶ್ಲೋಕ - 32

ಯೇ ತ್ವೇತದಭ್ಯಸೂಯಂತೋ ನಾನುತಿಷ್ಯಂತಿ ಮೇ ಮತಮ್ |
ಸರ್ವಜ್ಞಾನವಿಮೂಢಾಂಸ್ತಾನ್ ವಿದ್ಧಿ ನಷ್ಟಾನಚೇತಸಃ ||೩೨||

ಯೇ—ಯಾರು; ತು—ಆದರೆ; ಏತತ್—ಈ; ಅಭ್ಯಸೂಯಂತಃ—ಅಸೂಯೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ; ನ ಅನುತಿಷ್ಯಂತಿ—ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ; ಮೇ—ನನ್ನ; ಮತಮ್—ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು; ಸರ್ವಜ್ಞಾನ—ಸಕಲ ವಿಧ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ; ವಿಮೂಢಾನ್—ಪೂರ್ಣ ಮೂಢರೆಂದು; ತಾನ್—ಅವನ್ನು; ವಿದ್ಧಿ—ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿ; ನಷ್ಟಾನ್—ನಾಶವಾದ; ಅಚೇತಸಃ—ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞಾರಹಿತರಾದ.

ಅನುವಾದ

ಯಾರು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಈ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸುವರೋ ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ಯಾವ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದವರು, ವಿಮೂಢರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಗಾಗಿ ಅವರು ಪಡುವ ಶ್ರಮವೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಗುವವು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರ ದೋಷವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅತ್ಯುನ್ನತ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಅವಿಧೇಯರಾದರೆ ಹೇಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯುಂಟೋ ಹಾಗೆಯೇ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಅವಿಧೇಯರಾದರೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಶಿಕ್ಷೆಯುಂಟು. ಅವಿಧೇಯನಾದವನು ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡವನಾದರೂ ಅವನು ಶೂನ್ಯ ಹೃದಯದವನಾಗಿ, ಆತ್ಮವನ್ನೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನನ್ನೂ ಅರಿಯದವನು. ಆದುದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಬದುಕಿನ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಭರವಸೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ - 33

ಸದೃಶಂ ಚೇಷ್ಟತೇ ಸ್ವಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಕೃತೇರ್ಜ್ಞಾನವಾನಪಿ |
ಪ್ರಕೃತಿಂ ಯಾನ್ತಿ ಭೂತಾನಿ ನಿಗ್ರಹಃ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ ||೩೩||

ಸದೃಶಮ್—ಅನುಗುಣವಾಗಿ; ಚೇಷ್ಟತೇ—ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ; ಸ್ವಸ್ಯಾಃ—ಸ್ವಂತದ; ಪ್ರಕೃತೇಃ—ಪ್ರಕೃತಿಗುಣಗಳಿಗೆ; ಜ್ಞಾನವಾನ್—ವಿದ್ವಾಂಸನು; ಅಪಿ—ಆಗಿದ್ದರೂ; ಪ್ರಕೃತಿಮ್—ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು; ಯಾನ್ತಿ—ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ; ಭೂತಾನಿ—ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳು; ನಿಗ್ರಹಃ—ನಿಗ್ರಹವು; ಕಿಮ್—ಏನನ್ನು; ಕರಿಷ್ಯತಿ—ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಅನುವಾದ

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತಾನು ತ್ರಿಗುಣಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳವನು ಕೂಡ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ಫಲವೇನು?

ಭಾವಾರ್ಥ

ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಇದನ್ನು ಭಗವಂತನೇ ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ (7.14) ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಅತ್ಯುನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಆದರೂ ಸಾತ್ವಿಕ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಅಥವಾ ದೇಹವನ್ನು ಆತ್ಮದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದುದರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಅವನು ಮಾಯೆಯ ಗೋಚರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪರಿಣತರೆಂದು ಹೊರಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವಿಗಳೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ. ಆದರೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅವರು ದಾಟಲಾರರು. ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ಬಹು ಕಾಲ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಆತನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಐಹಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ತನಗೆ ವಿಧಿಸಿದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರಬಹುದು; ಆದರೂ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಆತನು ಐಹಿಕ ತೊಡಕಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವವರೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು. ಯಾರೂ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತನ್ನ ನಿಯತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಕೃತಕವಾಗಿ ಯೋಗಿ ಅಥವಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದಿ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಉಳಿದು, ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ಕೃಷ್ಣನ ಮಾಯೆಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಪಾರಾಗಬಹುದು.

ಶ್ಲೋಕ - 34

ಇಂದ್ರಿಯಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯಾರ್ಥೇ ರಾಗದ್ವೇಷೌ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ |

ತಯೋರ್ನ ವಶಮಾಗಚ್ಛೇತ್ ತೌ ಹ್ಯಸ್ಯ ಪರಿಪನ್ನೌ ||೩೪||

ಇಂದ್ರಿಯಸ್ಯ—ಇಂದ್ರಿಯಗಳ; ಇಂದ್ರಿಯಸ್ಯ ಅರ್ಥೇ—ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ; ರಾಗ—ಆಸಕ್ತಿಯು; ದ್ವೇಷೌ—ಅನಾಸಕ್ತಿಯೂ ಕೂಡ; ವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ—ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿವೆ; ತಯೋಃ—ಅವುಗಳ; ನ—ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ; ವಶಮ್—ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ; ಅಗಚ್ಛೇತ್—ಬರಬೇಕು; ತೌ—ಅವು; ಹಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಅಸ್ಯ—ಅವನ; ಪರಿಪನ್ನೌ—ಅಡ್ಡಗಳು.

ಅನುವಾದ

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ತತ್ವಗಳಿವೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಇಂತಹ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳ ವಶನಾಗಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವು ಅಡ್ಡಿಗಳು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿರುವವರು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಐಹಿಕ ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದವರು ಅಪೌರುಷೇಯ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಧಿ-ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಐಹಿಕ ಸೆರೆಗೆ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲದ ಇಂದ್ರಿಯಭೋಗವೇ ಕಾರಣ. ಆದರೆ ಅಪೌರುಷೇಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಧಿ-ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವನು ಇಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳ ಗೋಜಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬದ್ಧ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾಮತೃಪ್ತಿಯು ಅಗತ್ಯ. ವಿವಾಹಬಂಧನದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮತೃಪ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಆದೇಶದಂತೆ, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಹೆಂಗಸಿನೊಡನೆಯೂ ಕಾಮಭೋಗ ಪಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ತನ್ನ ತಾಯಿಯಂತೆ ಕಾಣತಕ್ಕದ್ದು. ಇಂತಹ ಆದೇಶಗಳಿದ್ದರೂ ಮನುಷ್ಯನು ಇತರ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಕಾಮಭೋಗಪಡಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಭೌತಿಕ ದೇಹವಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲವೂ ಭೌತಿಕ ದೇಹದ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಉಂಟು; ಆದರೆ ವಿಧಿ-ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮಾತ್ರ. ಆದರೂ ನಾವು ಇಂತಹ ಅವಕಾಶಗಳ ಹತೋಟಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬಾರದು. ಆ ನಿಯಮ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ವಿಧೇಯವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ರೂಢಿಯೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದಾರಿತಪ್ಪಿಸಬಹುದು - ರಾಜಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಪಘಾತಗಳ ಸಾಧ್ಯತೆಯು ಇರುವ ಹಾಗೆ. ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಬಹು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರಬಹುದು; ಆದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಸುರಕ್ಷಿತ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಅಪಘಾತ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಯಾರೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಭರವಸೆ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಐಹಿಕ ಸಹವಾಸ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಭೋಗದ ಮನೋಧರ್ಮ ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಯು ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರೂ, ಪತನದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಇಂದ್ರಿಯ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಸಹ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ತಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ ಸದಾ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ, ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದು ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಬದುಕಿನ ಯಾವುದೇ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತರಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಾರದು. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಇಂದ್ರಿಯಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ದೂರವಾಗುವ ಉದ್ದೇಶವು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 35

ಶ್ರೇಯಾನ್ ಸ್ವಧರ್ಮೋ ವಿಗುಣಃ ಪರಧರ್ಮಾತ್ ಸ್ವನುಷ್ಠಿತಾತ್ |
ಸ್ವಧರ್ಮೇ ನಿಧನಂ ಶ್ರೇಯಃ ಪರಧರ್ಮೋ ಭಯಾವಹಃ ||೩೫||

ಶ್ರೇಯಾನ್—ಬಹಳ ಉತ್ತಮವು; ಸ್ವ ಧರ್ಮಃ—ತನ್ನ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು; ವಿಗುಣಃ—ತಪ್ಪಾಗಿದ್ದರೂ; ಪರಧರ್ಮಾತ್—ಇತರರಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗಿಂತ; ಸು ಅನುಷ್ಠಿತಾತ್—ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದ; ಸ್ವಧರ್ಮೇ—ತನ್ನ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ; ನಿಧನಮ್—ನಾಶವು; ಶ್ರೇಯಃ—ಉತ್ತಮವು; ಪರಧರ್ಮಃ—ಇತರರಿಗೆ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು; ಭಯ ಆವಹಃ—ಅಪಾಯಕರವಾದವು.

ಅನುವಾದ

ತನ್ನ ನಿಯತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿಯಾದರೂ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಪರಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು. ಸ್ವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾಶವು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ. ಏಕೆಂದರೆ ಪರಧರ್ಮವು ಭಯಂಕರವಾದದ್ದು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಇತರರಿಗೆ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ನಿಯತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಲೌಕಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೆಂದರೆ ನಿಸರ್ಗಗುಣಗಳ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಮಾನಸಿಕ - ಭೌತಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಕೃಷ್ಣನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಗುರುಗಳು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದವು. ಐಹಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಲೀ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಲೀ ಮನುಷ್ಯನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸದೆ ತನಗೆ ವಿಧಿಸಿದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನೇ ಸಾಯುವವರೆಗೆ ಪರಿಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವೇದಿಕೆಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಐಹಿಕ ವೇದಿಕೆಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಧಿಕೃತ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ತತ್ವವು ಆಚರಿಸುವವನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ವಿಧಿಸಿದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು, ಇತರರನ್ನು ಅನುಕರಿಸಬಾರದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸತ್ತಗುಣದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾನೆ; ರಚೋಗುಣದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗೆ, ಅಹಿಂಸೆಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂಸೆಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸೋಲುವುದು ಉತ್ತಮ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಐಹಿಕ ನಿಸರ್ಗದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ನಿಜವಾದ ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ

ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬಹುದು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಅಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಮೂಲತಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯನು. ಆದರೆ ಅನಂತರ ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದನು. ಪರಶುರಾಮನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಆದರೆ ಅನಂತರ ಅವನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಐಹಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಮನುಷ್ಯನು ಐಹಿಕ ನಿಸರ್ಗದ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಜೊತೆಗೇ, ಅವನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವಿರಬೇಕು.

ಶ್ಲೋಕ - 36

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ಅಥ ಕೇನ ಪ್ರಯುಕ್ತೋಽಯಂ ಪಾಪಂ ಚರತಿ ಪೂರುಷಃ |
ಅನಿಚ್ಛನ್ನಪಿ ವಾಷ್ಣೇಯ ಬಲಾದಿವ ನಿಯೋಜಿತಃ ||೩೬||

ಅರ್ಜುನಃ ಉವಾಚ—ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು; ಅಥ—ಆಗ; ಕೇನ—ಯಾವುದರಿಂದ; ಪ್ರಯುಕ್ತಃ—ಬಲವಂತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ; ಅಯಮ್—ಒಬ್ಬನು; ಪಾಪಮ್—ಪಾಪಗಳನ್ನು; ಚರತಿ—ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಪೂರುಷಃ—ಮನುಷ್ಯನು; ಅನಿಚ್ಛನ್—ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ; ಅಪಿ—ಆಗಿದ್ದರೂ; ವಾಷ್ಣೇಯ—ವೃಷ್ಣಿ ವಂಶದವನೇ; ಬಲಾತ್—ಬಲದಿಂದ; ಇವ—ಎಂಬಂತೆ; ನಿಯೋಜಿತಃ—ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ.

ಅನುವಾದ

ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ವೃಷ್ಣಿಯ ಸಂತತಿಯವನಾದ ಕೃಷ್ಣನೇ, ಮನುಷ್ಯನು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಯಾವುದರಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ?

ಭಾವಾರ್ಥ

ಜೀವಿಯು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ವಿಭಿನ್ನ ಅಂಶ. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಮೂಲತಃ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದದ್ದು, ಪರಿಶುದ್ಧವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಐಹಿಕ ಕಶ್ಮಲಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದದ್ದು. ಆದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟವನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಐಹಿಕ ನಿಸರ್ಗದ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆತನು ಹಿಂದೆಗೆಯದೆ ಅನೇಕ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಕ್ರ ಜೀವಿಗಳ ವಕ್ರಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅರ್ಜುನನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ತುಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಜೀವಿಯು ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸದಿದ್ದರೂ ಆತನು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ

ತೊಡಗಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೊಂದು ಕಾರಣವುಂಟು. ಇದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 37

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಕಾಮ ಏಷ ಕ್ರೋಧ ಏಷ ರಜೋಗುಣ ಸಮುದ್ಭವಃ |

ಮಹಾಶನೋ ಮಹಾಪಾಪಾ ವಿದ್ಧೇನಮಿಹ ವೈರಿಣಮ್ ||೩೭||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನ್ ಉವಾಚ—ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನು ಹೇಳಿದನು; ಕಾಮಃ—ಕಾಮವು; ಏಷಃ—ಇದು; ಕ್ರೋಧಃ—ಕೋಪವು; ಏಷಃ—ಇದು; ರಜಃ ಗುಣ—ರಜೋಗುಣದಿಂದ; ಸಮುದ್ಭವಃ—ಹುಟ್ಟಿದ; ಮಹಾ ಅಶನಃ—ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿನ್ನುವ; ಮಹಾ ಪಾಪಾ—ಮಹಾ ಪಾಪಪೂರ್ಣವಾದ; ವಿದ್ಧಿ—ತಿಳಿದುಕೊ; ಏನಮ್—ಇದನ್ನು; ಇಹ—ಈ ಭೌತಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ; ವೈರಿಣಮ್—ಮಹತ್ತಮ ವೈರಿಯು ಎಂದು.

ಅನುವಾದ

ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಹೇಳಿದನು — ಅರ್ಜುನಾ, ರಜೋಗುಣದ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ, ಅನಂತರ ಕ್ರೋಧವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವ ಕಾಮವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಂಗಿಹಾಕುವ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಪಾಪಪೂರಿತ ಶತ್ರು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಜೀವಿಗೆ ಐಹಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಬಂದಾಗ, ರಜೋಗುಣದ ಸಹವಾಸದಿಂದ, ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಅವನ ನಿತ್ಯಪ್ರೇಮವು ಕಾಮವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಹುಳಿ ಹುಣಿಸೇಹಣ್ಣಿನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಹಾಲು ಮೊಸರಾಗುವಂತೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇಮದ ಅರಿವು ಕಾಮವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕಾಮಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಯು ದೊರೆಯದಿದ್ದಾಗ ಅದು ಕ್ರೋಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರೋಧವು ಮಾಯೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಯೆಯಿಂದ ಐಹಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾಮವು ಮನುಷ್ಯನ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಶತ್ರು. ಶುದ್ಧವಾದ ಜೀವಿಯು ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು ಕಾಮವೇ. ಕೋಪವು ತಮೋಗುಣದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಈ ಗುಣಗಳು ಕ್ರೋಧ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇತರ ಫಲಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ರಜೋಗುಣವು ತಮೋಗುಣವಾಗಿ ಕೀಳುಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯದೆ, ಬದುಕಿನ ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ನಿಯತ ರೀತಿಯಿಂದ ಸತ್ವಗುಣಕ್ಕೆ ಏರಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಧಃಪತನದಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಉದ್ಧಾರವಾಗಬಹುದು.

ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಸದಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ದಿವ್ಯಾನಂದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು

ಅನೇಕವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡ. ಜೀವಿಗಳು ಈ ದಿವ್ಯಾನಂದದ ವಿಭಿನ್ನ ಅಂಶಗಳು. ಅವಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಸೇವಾಭಾವವು ಇಂದ್ರಿಯಭೋಗದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವರು ಕಾಮವಶರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಬದ್ಧಾತ್ಮಗಳು ತಮ್ಮ ಈ ಕಾಮಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದೇ ಭಗವಂತನು ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಕಾಮಪೂರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಜೀವಿಗಳು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡಾಗ ಅವು ತಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಅನ್ವೇಷಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ.

ಈ ಅನ್ವೇಷಣೆಯೇ ವೇದಾಂತಸೂತ್ರಗಳ ಪ್ರಾರಂಭ. ಅಲ್ಲಿ **ಅಥಾತೋ ಬ್ರಹ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸಾ**, ಮನುಷ್ಯನು ಪರಾತ್ಪರವನ್ನು ಕುರಿತು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಪರಾತ್ಪರವನ್ನು **ಜನ್ಮಾದ್ಯಸ್ಯ ಯತೋಽನ್ವಯಾತ್ ಇತರತಶ್ಚ** ಅಥವಾ 'ಎಲ್ಲದರ ಮೂಲವೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾಮದ ಮೂಲವೂ ಪರಾತ್ಪರವೇ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾಮವನ್ನು ಪರಾತ್ಪರದ ಪ್ರೇಮವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದರೆ, ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿ-ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೃಷ್ಣನಿಗಾಗಿ ಬಯಸುವುದನ್ನಾಗಿ-ಪರಿವರ್ತಿಸಿದರೆ ಕಾಮವನ್ನೂ ಕ್ರೋಧವನ್ನೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಬಹುದು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಮಹಾಭಕ್ತನಾದ ಹನುಮಂತನು ರಾವಣನ ಸ್ವರ್ಣನಗರವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ತನ್ನ ಕೋಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ಆತನು ಭಗವಂತನ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಕ್ತನಾದನು. ಇಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಭಗವಂತನ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಅರ್ಜುನನು ತನ್ನ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕೋಪವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಂತೆ ಭಗವಂತನು ಅವನನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅವು ನಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳಾಗದೆ ಮಿತ್ರರಾಗುತ್ತವೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 38

ಧೂಮೇನಾವ್ರಿಯತೇ ವಹ್ನಿರ್ಯಥಾದರ್ಶೋ ಮಲೇನ ಚ |

ಯಥೋಲ್ಪೇನಾವೃತೋ ಗರ್ಭಸ್ತಥಾ ತೇನೇದಮಾವೃತಮ್ ||೩೮||

ಧೂಮೇನ—ಹೊಗೆಯಿಂದ; **ಆವ್ರಿಯತೇ**—ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ; **ವಹ್ನಿಃ**—ಬೆಂಕಿಯು; **ಯಥಾ**—ಹೇಗೆ; **ಆದರ್ಶಃ**—ಕನ್ನಡಿಯು; **ಮಲೇನ**—ಧೂಳಿನಿಂದ; **ಚ**—ಕೂಡ; **ಯಥಾ**—ಹೇಗೆ; **ಉಲ್ಪೇನ**—ಗರ್ಭಕೋಶದಿಂದ; **ಆವೃತಃ**—ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ; **ಗರ್ಭಃ**—ಭ್ರೂಣವು; **ತಥಾ**—ಹಾಗೆಯೇ; **ತೇನ**—ಆ ಕಾಮದಿಂದ; **ಇದಮ್**—ಇದು; **ಆವೃತಮ್**—ಆವೃತವಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ

ಹೊಗೆಯು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚುವಂತೆ, ಧೂಳು ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚುವಂತೆ, ಗರ್ಭಕೋಶವು ಭ್ರೂಣವನ್ನು ಮುಚ್ಚುವಂತೆ, ವಿವಿಧ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಕಾಮವು ಜೀವಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಮೂರು ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಅವರಣಗಳು ಜೀವಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಅವನ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಸುಕುಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿನ ಹೊಗೆ, ಕನ್ನಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಧೂಳು, ಭ್ರೂಣದ ಸುತ್ತಣ ಗರ್ಭಕೋಶದಂತೆ ಇರುವ ಈ ಅವರಣವು ಕಾಮದ ವಿವಿಧ ತೋರಿಕೆಗಳು ಅಷ್ಟೇ. ಕಾಮವನ್ನು ಹೊಗೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಕಿಡಿಯಂತೆ ಇರುವ ಜೀವಿಯ ಬೆಂಕಿಯು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಜೀವಿಯು ತನ್ನ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಅವನನ್ನು ಹೊಗೆಯು ಮುಚ್ಚಿದ ಅಗ್ನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ಹೊಗೆ ಇರುವಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು ಇರಲೇಬೇಕು. ಆದರೂ ಪ್ರಾರಂಭದ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಘಟ್ಟವು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಆರಂಭಿಕ ಘಟ್ಟದಂತಿದೆ. ಕನ್ನಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಧೂಳು, ಮನಸ್ಸಿನ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಹಲವಾರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರಗೊಳಿಸುವ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ಭಗವಂತನ ಪಾವನ ನಾಮದ ಸಂಕೀರ್ತನೆ. ಗರ್ಭಕೋಶವು ಭ್ರೂಣವನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ಸಾದೃಶ್ಯವು ನಿಸ್ಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಶುವು ಎಷ್ಟು ನಿಸ್ಸಹಾಯಕ ಎಂದರೆ ಅದು ಅಲ್ಲಾಡಲಾರದು. ಬದುಕಿನ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮರಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ಮರಗಳೂ ಜೀವಿಗಳೇ. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚುಕಡಮೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಮದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದ ಅವನ್ನು ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಮುಚ್ಚಿರುವ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದೆ. ಹೊಗೆಯಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಯು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸಬಹುದು; ಆತನು ಇನ್ನೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹೊತ್ತಿಸಬಹುದು. ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿನ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರೆ ಬೆಂಕಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಮಾನವಜನ್ಮವು, ಐಹಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಗೋಚರಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಜೀವಿಗೆ ಒಂದು ಅವಕಾಶ. ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ, ಸಮರ್ಥ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಶತ್ರುವಾದ ಕಾಮವನ್ನು ಸೋಲಿಸಬಹುದು.

ಶ್ಲೋಕ - 39

ಆವೃತಂ ಚ್ಛಾನಮೇತೇನ ಚ್ಛಾನಿನೋ ನಿತ್ಯವೈರಿಣಾ |

ಕಾಮರೂಪೇಣ ಕೌನ್ತೇಯ ದುಷ್ಪೂರೇಣಾನಲೇನ ಚ ||೩೯||

ಆವೃತಮ್—ಆವೃತವಾಗಿದೆ; ಚ್ಛಾನಮ್—ಶುದ್ಧ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು; ಏತೇನ—ಈ; ಚ್ಛಾನಿನಃ—ಜೀವಿಯು; ನಿತ್ಯ ವೈರಿಣಾ—ಶಾಶ್ವತ ಶತ್ರುವಾದ; ಕಾಮ ರೂಪೇಣ—ಕಾಮ ರೂಪದಿಂದ; ಕೌನ್ತೇಯ—ಕುಂತಿಯ ಮಗನೇ; ದುಷ್ಪೂರೇಣ—ಎಂದಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದ; ಅನಲೇನ—ಅಗ್ನಿಯಾದ; ಚ—ಕೂಡ.

ಅನುವಾದ

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಜೀವಿಯ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅವನ ನಿತ್ಯವೈರಿಯು ಕಾಮರೂಪದಿಂದ ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿ ಎನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಇಂಧನವನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಗೆ ಆರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗದಿಂದಲೂ ಕಾಮಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮನುಷ್ಯತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವು ಕಾಮ; ಆದುದರಿಂದ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮೈಥುನ್ಯಾಗಾರ ಅಥವಾ ಕಾಮಜೀವನದ ಸರಪಳಿಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಕಂಬಿಗಳ ಹಿಂದೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಭಗವಂತನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದ ಅಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ ಕಾಮ ಜೀವನದ ಕೈಕೋಳಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಐಹಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದೆಂದರೆ ಜೀವಿಯ ಐಹಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕಾಮವು, ಜೀವಿಯನ್ನು ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಸುವ ಸಂಕೇತ. ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಖದ ಭಾವನೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸುಖ ಎನ್ನಿಸುವ ಈ ಭಾವನೆಯು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಭೋಗ ಪಡುವವನ ಶತ್ರುವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 40

ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನೋ ಬುದ್ಧಿ ರಸ್ಥ್ಯಾಧಿಷ್ಠಾನಮುಚ್ಯತೇ |
ಏತೈರ್ವಿಮೋಹಯತ್ಯೇಷ ಜ್ಞಾನಮಾವೃತ್ಯ ದೇಹಿನಮ್ ||೪೦||

ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ—ಇಂದ್ರಿಯಗಳು; ಮನಃ—ಮನಸ್ಸು; ಬುದ್ಧಿಃ—ಬುದ್ಧಿಯು; ಅಸ್ಯ—ಈ ಕಾಮದ; ಅಧಿಷ್ಠಾನಮ್—ಆವಾಸ ಸ್ಥಾನ ಎಂದು; ಉಚ್ಯತೇ—ಹೇಳಲಾಗಿದೆ; ಏತೈಃ—ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳಿಂದ; ವಿಮೋಹಯತಿ—ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಿಸುವುದು; ಏಷಃ—ಈ ಕಾಮವು; ಜ್ಞಾನಮ್—ಜ್ಞಾನವನ್ನು; ಆವೃತ್ಯ—ಆವರಿಸಿ; ದೇಹಿನಮ್—ದೇಹವುಳ್ಳವನನ್ನು.

ಅನುವಾದ

ಈ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಆವಾಸಸ್ಥಾನಗಳು. ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾಮವು ಜೀವಿಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಆವರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ದಿಕ್ಕುಗೆಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಬದ್ಧಾತ್ಮನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುವು ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಶತ್ರುವನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಬಯಸುವವನಿಗೆ ಶತ್ರು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ

ಕೃಷ್ಣನು ಆ ಸ್ಥಳಗಳ ಸುಳಿವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಮನಸ್ಸು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಗಳ ಯೋಚನೆಗಳ ಆಗರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಕಾಮದ ಭಂಡಾರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ, ಬುದ್ಧಿಯ ವಿಭಾಗವು ಇಂತಹ ಕಾಮಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿಯು ಆತ್ಮದ ನೆರಮನೆಯ ನಿವಾಸಿ. ಕಾಮಪೂರಿತ ಬುದ್ಧಿಯು, ಆತ್ಮವು ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮತ್ತು ಜಡವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ, ಆ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಂದಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮವು ಹೀಗೆ ಐಹಿಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಭೋಗದ ವ್ಯಸನಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಸುಖ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮವು ಹೀಗೆ ತಪ್ಪಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ (10.84.13) ಬಹು ಸೊಗಸಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ:

ಯಸ್ಯಾತ್ಮಬುದ್ಧಿಃ ಕುಣಪೇ ತ್ರಿಧಾತುಕೇ
 ಸ್ವಧೀಃ ಕಲತ್ರಾದಿಷು ಭೌಮ ಇಜ್ಯಧೀಃ |
 ಯತ್ತೀರ್ಥಬುದ್ಧಿಃ ಸಲಿಲೇ ನ ಕರ್ಹಚಿತ್
 ಜನೇಷ್ಟಭಿಜ್ಞೇಷು ಸ ವಿವ ಗೋಖರಃ ||

"ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ತ್ರಿಧಾತುಗಳಿಂದ ಆದ ಈ ದೇಹವನ್ನು ತನ್ನ ಆತ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವನೋ, ದೇಹದ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವನೋ, ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ಭೂಮಿಯು ಪೂಜಾರ್ಹವೆಂದು ಭಾವಿಸುವನೋ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಉಳ್ಳವರನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನೋ ಅವನನ್ನು ಒಂದು ಕತ್ತೆಯಂತೆ ಅಥವಾ ಹಸುವಿನಂತೆ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು."

ಶ್ಲೋಕ - 41

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮಿನ್ದ್ರಿಯಾಣ್ಯಾದೌ ನಿಯಮ್ಯ ಭರತರ್ಷಭ |
 ಪಾಪ್ಮಾನಂ ಪ್ರಜಹಿ ಹ್ಯೇನಂ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನನಾಶನಮ್ ||೪೧||

ತಸ್ಮಾತ್—ಆದ್ದರಿಂದ; ತ್ವಮ್—ನೀನು; ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ—ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು; ಆದೌ—ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ; ನಿಯಮ್ಯ—ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ; ಭರತ ಋಷಭ—ಭರತ ವಂಶದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನೇ; ಪಾಪ್ಮಾನಮ್—ಪಾಪದ ಮಹಾಸಂಕೇತವಾದ; ಪ್ರಜಹಿ—ತಡೆಹಿಡಿ; ಹಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಏನಮ್—ಇದನ್ನು; ಜ್ಞಾನ—ಜ್ಞಾನ; ವಿಜ್ಞಾನ—ಶುದ್ಧಾತ್ಮನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಜ್ಞಾನಗಳ; ನಾಶನಮ್—ನಾಶಮಾಡುವ.

ಅನುವಾದ

ಆದುದರಿಂದ, ಭರತವಂಶಜರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಅರ್ಜುನನೇ, ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು

ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಪಾಪದ ಮಹಾಸಂಕೇತವಾದ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕು. ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಈ ಕಾಮವನ್ನು ದ್ವಂಸಮಾಡು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಕಾಮವು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಮತ್ತು ಆತ್ಮದ ನಿಶ್ಚಿತ ಜ್ಞಾನದ ಹಂಬಲವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಮನುಷ್ಯನ ಅತ್ಯಂತ ಪಾಪಿಯಾದ ಶತ್ರು. ಇದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡಬೇಕೆಂದು ಭಗವಂತನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಜ್ಞಾನ ಎಂದರೆ ಆತ್ಮೇತರವಾದದ್ದರಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಆತ್ಮದ ಜ್ಞಾನ; ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಇದು, ಆತ್ಮವು ದೇಹವಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅರಿವು. ವಿಜ್ಞಾನ ಎನ್ನುವುದು ಆತ್ಮದ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಅದರ ಸಂಬಂಧ ಇವುಗಳ ನಿಶ್ಚಿತ ಜ್ಞಾನ. ಇದನ್ನು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ (2.9.31) ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದೆ:

**ಜ್ಞಾನಂ ಪರಮಗುಹ್ಯಂ ಮೇ ಯದ್ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಮನ್ವಿತಮ್ |
ಸರಹಸ್ಯಂ ತದನ್ಯಂ ಚ ಗೃಹಾಣ ಗದಿತಂ ಮಯಾ ||**

"ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಬಹುಗೋಪ್ಯವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ನಿಗೂಢವಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಭಗವಂತನೇ ಅವುಗಳ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರೆ ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು." ಭಗದ್ಗೀತೆಯು ನಮಗೆ ಆತ್ಮನ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಜೀವಿಗಳು ಭಗವಂತನ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಉದ್ದೇಶವೇ ಭಗವಂತನ ಸೇವೆ. ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆದುದರಿಂದ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಗೂ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇಮವು ಸಹಜ. ಕಾಮವು ಈ ಪ್ರೇಮದ ವಕ್ರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಆದರೆ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವನಿಗೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿನ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರೇಮವು ಕಾಮವಾಗಿ ಕೀಳಾಗಲಾರದು. ಭಗವಂತನಲ್ಲಿನ ಪ್ರೇಮವು ಕಾಮದ ಕೀಳುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಸಹಜಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವುದು ಬಹುಕಷ್ಟ. ಆದರೂ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಶಕ್ತಿ ಎಷ್ಟೊಂದರೆ ತಡವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವನು ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯ ನಿಯಂತ್ರಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇಮಿಯಾಗಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಬದುಕಿನ ಯಾವುದೇ ಹಂತದಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅದರ ತುರ್ತನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕಾಲದಿಂದಾಗಲೀ ಮನುಷ್ಯನು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದು; ಕಾಮವನ್ನು ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಬಹುದು. ಭಗವತ್ತ್ರೇಮವೇ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಹಂತ.

ಶ್ಲೋಕ - 42

ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪರಾಣ್ಯಾಹರಿಂದ್ರಿಯೇಭ್ಯಃ ಪರಂ ಮನಃ |

ಮನಸಸ್ತು ಪರಾ ಬುದ್ಧಿಯೋ ಬುದ್ಧೇಃ ಪರತಸ್ತು ಸಃ ||೪೨||

ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ—ಇಂದ್ರಿಯಗಳು; ಪರಾಣಿ—ಶ್ರೇಷ್ಠವು; ಆಹುಃ—ಎಂದು ಹೇಳುವರು; ಇಂದ್ರಿಯೇಭ್ಯಃ—ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ; ಪರಮ್—ಶ್ರೇಷ್ಠವು; ಮನಃ—ಮನಸ್ಸು; ಮನಸಃ—ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ; ತು—ಕೂಡ; ಪರಾ—ಶ್ರೇಷ್ಠವು; ಬುದ್ಧಿಃ—ಬುದ್ಧಿಯು; ಯಃ—ಯಾವ; ಬುದ್ಧೇಃ—ಬುದ್ಧಿಗಿಂತಲೂ; ಪರತಃ—ಶ್ರೇಷ್ಠನು; ತು—ಆದರೆ; ಸಃ—ಅವನು.

ಅನುವಾದ

ಕ್ರಿಯಾಶಾಲಿಯಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಜಡವಸ್ತುವಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಬುದ್ಧಿಯು ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತ ಇನ್ನೂ ಬಹು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮತ್ತು ಆತ್ಮನು ಬುದ್ಧಿಗಿಂತ ಬಹು ಶ್ರೇಷ್ಠನು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಕಾಮದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿವಿಧ ದ್ವಾರಗಳು. ಕಾಮವು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಡೀ ದೇಹಕ್ಕಿಂತ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವಾಗ ಈ ದ್ವಾರಗಳ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನೊಡನೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆ ದೈಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಶ್ರೇಣಿಬದ್ಧ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕಡೆಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ದೈಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯೆಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವುದೆಂದರೆ ಎಲ್ಲ ದೈಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾದದ್ದರಿಂದ, ದೇಹವು ಮೌನವಾಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕನಸು ಕಾಣುವಾಗ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ನಿರ್ಧಾರವು ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತ ಮೇಲಿದೆ. ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಆತ್ಮವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆತ್ಮವು ಪರಾತ್ಪರದೊಂದಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ತಂತಾವೇ ತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಕರೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಂತಹುದೇ ಒಂದು ಭಾಗವಿದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಭೋಗದ ವಸ್ತುಗಳು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಎಂದು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬೇರೆ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾನಸಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ಆಗಲೇ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಪರಮ್ ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ನಿವರ್ತತೇ. ಮನಸ್ಸು ಭಗವಂತನ ಅಲೌಕಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿದ್ದರೆ ಕೀಳು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ತೊಡಗಲು ಅವಕಾಶವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕರೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವನ್ನು ಮಹಾನ್ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆತ್ಮವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಸ್ತುಗಳು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು,

ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಆದುದರಿಂದ, ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಈ ಇಡೀ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ.

ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಮನುಷ್ಯನು ಆತ್ಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸದಾ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಬೇಕು. ಇದು ಇಡೀ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ. ಹೊಸದಾಗಿ ದೀಕ್ಷೆಪಡೆದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನ್ವೇಷಕನಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುವಂತೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದಲ್ಲದೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ, ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದರೆ ತಂತಾನೇ ಮನಸ್ಸಿನ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸರ್ಪಗಳಂತೆ ಬಹು ಬಲಶಾಲಿಗಳೆಂದು ಕಂಡರೂ, ಹಲ್ಲುಕಿತ್ತ ಹಾವಿಗಿಂತ ಅವು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಲಾರವು. ಆತ್ಮವು ಬುದ್ಧಿಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಯಜಮಾನನಾಗಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಯಜಮಾನನಾಗಿದ್ದರೂ, ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ಸೇರಿ ಅದು ಬಲಶಾಲಿಯಾಗದಿದ್ದರೆ, ಉದ್ವಿಗ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪತನ ಹೊಂದುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 43

ಏವಂ ಬುದ್ಧೇಃ ಪರಂ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಸಂಸ್ತಭ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ |

ಜಹಿ ಶತ್ರುಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಕಾಮರೂಪಂ ದುರಾಸದಮ್ ||೪೩||

ಏವಮ್—ಹೀಗೆ; ಬುದ್ಧೇಃ—ಬುದ್ಧಿಗಿಂತ; ಪರಮ್—ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದನ್ನು; ಬುದ್ಧ್ವಾ—ತಿಳಿದು; ಸಂಸ್ತಭ್ಯ—ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ; ಆತ್ಮಾನಮ್—ಮನಸ್ಸನ್ನು; ಆತ್ಮನಾ—ಸಾವಧಾನದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ; ಜಹಿ—ಜಯಿಸು; ಶತ್ರುಮ್—ವೈರಿಯನ್ನು; ಮಹಾ ಬಾಹೋ—ಮಹಾಬಾಹುವೇ; ಕಾಮರೂಪಮ್—ಕಾಮದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿರುವ; ದುರಾಸದಮ್—ದುರ್ದಮವಾದ.

ಅನುವಾದ

ಮಹಾಬಾಹುವಾದ ಅರ್ಜುನನೇ, ಭೌತಿಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮನುಷ್ಯನು ಮೀರಿದವನು. ಇದನ್ನು ಅರಿತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾದ ಅಲೌಕಿಕ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ (ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ) ದೃಢಗೊಳಿಸಬೇಕು; ಹೀಗೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಎಂದೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಈ ಕಾಮ ಎಂಬ ವೈರಿಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ನಿರಾಕಾರ ಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಂತಿಮಗುರಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬಾರದು, ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ನಿತ್ಯಸೇವಕ ತಾನು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಈ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿನ ಐಹಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಮಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ನಿಸರ್ಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೇಲೆ

ಪ್ರಭುತ್ವ ನಡೆಸುವ ಆಸೆಯಿಂದ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಯಜಮಾನಿಕೆ ನಡೆಸುವ ಆಸೆ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಭೋಗದ ಆಸೆ ಬದ್ಧ ಆತ್ಮದ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಶತ್ರು. ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬಲದಿಂದ ಭೌತಿಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ನಿಯತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಶುದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ; ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ಮನುಷ್ಯನು ಭೌತಿಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಸಂಗ್ರಹ. ಐಹಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅಪರಿಪಕ್ವ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕ ಊಹೆಗಳಾಗಲೀ ಮತ್ತು ಯೋಗಾಸನಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹದ ಕೃತಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಲೀ ಮನುಷ್ಯನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬದುಕಿಗೆ ಹೋಗಲು ನೆರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಉನ್ನತ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ "ಕರ್ಮಯೋಗ" ಎಂಬ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಭಕ್ತಿವೇದಾಂತ ಭಾವಾರ್ಥವು ಮುಗಿಯಿತು.